

OPERA

ZUID

VERVOERING EN VERBEELDING

Addenda bij Beleidsplan Opera Zuid 2021 – 2024

"Opera is een zoektocht naar de harmonie tussen ratio en emotie, tussen denken en voelen, tussen hoofd en hart."

INDEX

1. OUVERTURE

"Opera is een test voor de helende kracht van muziek in chaotische tijden"

Voorwoord	3
-----------------	---

2. CORONA-ADDENDUM: OPERA (ZUID) IN TIJDEN VAN CORONA EN DAARNA

"De verbeelding geeft vorm aan de werkelijkheid"

Opera als testcase	5
Levende kunst	5
Beleidsprioriteiten.....	6
Onmiddellijke impact	6
Vierde kwadrant, rechts onderaan.....	7
i - Aangepaste programmering 2021-2024.....	7
ii - Differentiatie van ons aanbod	7
iii - Digitalisering van ons aanbod.....	7
"Hoffen soll der Mensch (Beethoven)	8

3. BIS-ADDENDUM: NADERE TOELICHTING BIJ AANDACHTSPUNTEN ADVIES RAAD VOOR CULTUUR

"Opera is nooit een af - het is een voortdurend proces"

Inleiding	9
HART: VERVOERING EN VERBEELDING.....	10
Krachlijnen artistiek programma 2021-2024	10
Repertoire- en titelkeuzes.....	10
Artsitieke teams	13
Casting	14
Overzicht nieuwe programmering 2021-2024.....	15
HOOFD: BEDRIJFSVOERING EN FINANCIËN	15
Realisatie van het bedrijfsplan medio 2021	16
Bijgestelde begroting en financiën 2021-2024	16
OPERA ALS MEERVOUD	16
Educatie	16
Participatie	17
Talentontwikkeling.....	18
Opera Zuid als springplank voor jong talent.....	18
Samenwerking met De Nationale Opera en de Nederlandse	
Reisopera als platform voor talentontwikkeling.....	19
Ruimte voor makers:	20
Ontwikkeling van talent en vakkennis achter de schermen.....	20

BIJLAGEN

1. Toelichting bij de aangepaste begroting 2021-2024
2. Visietekst gezamenlijke talentontwikkeling OZ-NRO-DNO
3. Intentieverklaring NRO-OZ-DNO voor "Orphée/L'Amour/Eurydice" (2022)

'Opera is een testcase voor de helende kracht van muziek in chaotische tijden'

- Joyce di Donato -

1. OUVERTURE

VOORWOORD

Met dit citaat van Joyce di Donato begon Opera Zuid het beleidsplan voor de landelijke culturele basisinfrastructuur 2021-2024. De uitspraak raakt namelijk de kern van het hartstochtelijk geloof van Opera Zuid in de vervoerende en verbindende kracht van opera. Op geen enkele wijze konden we op dat moment vermoeden van welke een profetische waarde die woorden zouden blijken te zijn na het uitbreken van de ontwrichtende Covid-19 pandemie. Na bijna anderhalf jaar door de overheid opgelegde en steeds veranderende maatschappelijke restricties, snakt de maatschappij in deze chaotische tijden meer dan ooit naar live uitgevoerde opera. Nooit eerder was het gemis en het belang van opera zo voelbaar!

Opera Zuid staat voor avontuur, fantasie en verwondering gekoppeld aan scherp oog voor traditie. De afgelopen jaren kenmerkten zich door vernieuwing en lef. Met het uitbreken van de Corona pandemie kregen de laatste twee begrippen een nieuwe lading voor ons en ze bleken bovenal essentieel in het proces van aanpassing, wendbaarheid en innovatie die in deze tijd zo noodzakelijk is.

Opera blijft voor ons een testcase: we hebben de mogelijkheden en grenzen van onze kunstvorm tot het uiterste beproefd. Met een klein, ondernemend, creatief en inventief team wisten we in korte tijd ons artistieke programma om te vormen tot een coronaproof, divers en digitaal aanbod. In deze uitdagende tijden streefde Opera Zuid ernaar de keten in stand te houden waarbij artiesten aan het werk bleven en zich verder konden ontwikkelen. In ons Corona-addendum gaan wij nader in op de impact van de pandemie op onze plannen en vooral op de manier waarop Opera Zuid vorm geeft aan de transitieopgaven waarvoor deze crisis ons heeft geplaatst.

Op 4 juni 2020 ontving Opera Zuid een positief advies van de Raad voor Cultuur met betrekking tot de subsidieaanvraag voor de landelijke culturele basisinfrastructuur 2021-2024. De Raad schreef onder meer: 'De instelling kiest een boeiende nieuwe artistieke koers, waarbij het verrassende repertoirekeuzes maakt en makers en uitvoerenden uitnodigt die met een frisse blik naar het genre opera kijken.'⁽¹⁾ Met grote vreugde hebben wij het positieve advies van de Raad voor Cultuur mogen ontvangen, bijzonder blij is Opera Zuid met de erkenning van onze nieuwe artistieke koers en werkwijze. Ook van de provincies Noord-Brabant en Limburg en van de gemeente Maastricht ontving Opera Zuid positieve adviezen en subsidietoekenningen voor de komende kunstenplanperiode. In Limburg zal Opera Zuid vanaf 2021 zelfs structureel deel uitmaken van de Provinciale begroting waarbij de bijdrage van de provincie substantieel werd verhoogd.

1. Advies Raad voor Cultuur - Culturele Basisinfrastructuur 2021 - 2024, 4 juni 2020

In reactie op de voorwaarden die de Raad voor Cultuur formuleert met een 'ja, mits' advies gebruikte Opera Zuid de afgelopen maanden voor reflectie en analyse, waarbij de geformuleerde verbeterpunten de basis vormden voor onze bijgestelde plannen. Voor u ligt een BIS-addendum met een nadere toelichting op onze artistieke plannen en zakelijke overwegingen. De uitbraak van de Covid-19 pandemie heeft ervoor gezorgd dat de wereld sinds het uitgebrachte advies radicaal is veranderd. De gevolgen hiervan, en de lessen die deze ongeziene crisis ons heeft geleerd, hebben wij uiteraard meegenomen in onze reflecties en onze bijgestelde plannen. Om die reden start Opera Zuid dit plan met een Corona addendum waarmee de Raad geïnformeerd wordt over reeds gedane en verwachte aanpassingen van de voorgenomen plannen en prestaties, als gevolg van de effecten van Covid-19.

Deze addenda zijn geschreven vanuit een sterk gevoel van urgentie en een grote wil om onze rol te kunnen blijven vervullen als toonaangevend reizend operagezelschap. Covid 19 heeft dat gevoel van urgentie alleen maar vergroot. In de bestaande crisis zag en ziet Opera Zuid een aantal belangrijke kansen om activiteiten verder te ontwikkelen en te bestendigen voor de toekomst. Opera Zuid nam in dit verband kennis van de brief 'Van Crisis naar een krachtige cultuursector' aan informateur de heer H.D. Tjeenk Willink. Opera Zuid onderschrijft de inhoud ervan volledig. Cultuur is van onschatbare maatschappelijke waarde en extra incidentele en structurele investeringen zijn hard nodig om ervoor te zorgen dat opera in de toekomst voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk blijft. Tijdens de coronacrisis investeerde Opera Zuid mede daarom reeds fors in digitalisering en in nieuwe distributiekanaalen, presentatie- en ontmoetingsvormen. Een investering die enkel met meerjarige aanvullende middelen duurzaam zal kunnen blijven. De kosten gingen hier zoals de Raad voor Cultuur terecht schrijft voor de baat uit.

Tot slot is Opera Zuid de verschillende overheden zeer erkentelijk voor de financiële steunpakketten die de afgelopen maanden beschikbaar gemaakt werden. Deze pakketten vormden niet alleen een noodzakelijke steun in de rug tijdens deze zware en uitdagende periode, het is bovenal een investering in het Opera Zuid van ná de pandemie.

'De verbeelding geeft vorm aan de werkelijkheid'

2. CORONA-ADDENDUM: OPERA (ZUID) IN TIJDEN VAN CORONA EN DAARNA

OPERA ALS TESTCASE

Sinds het uitbreken van de Covid-19 pandemie leven we in chaotische tijden en dat is een understatement. Opera was voor ons hierbij steeds een testcase: we hebben de mogelijkheden en grenzen van onze kunstvorm en onze manieren van maken en produceren tot het uiterste beproefd, vanuit het geloof in de troostende, verbindende en helende kracht ervan.

Ondanks vaak moeilijke omstandigheden hebben we steeds nieuwe manieren gezocht en gevonden om onze visie en missie te blijven waarmaken, om verbinding te blijven zoeken met ons publiek, onze artiesten en onze partners, en onze bijdrage te kunnen leveren aan de wereld. Opera gaat over wat het betekent mens te zijn en biedt hoop, troost en inspiratie. De verbeelding kent immers geen lockdowns en onze nood aan expressie laat zich niet in quarantaine plaatsen. Heel veel nieuwe initiatieven en 'test-cases' zijn daaruit ontstaan – waarvan we hopen dat we ze duurzaam kunnen doorzetten.

We hebben in de crisis kansen gezien en nieuwe perspectieven trachten te ontwikkelen. Ondanks vaak droeve momenten om het noodgedwongen annuleren van producties waar lang en met passie aan gewerkt was, hebben we mooie nieuwe projecten ontwikkeld die ons op heel nieuwe manieren met ons publiek verbonden en waardoor we nieuwe belevers konden bereiken en aanspreken. Daarbij liepen we voortdurend over bruggen die we nog aan het bouwen waren. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de wekelijkse première van nieuwe miniatuur-opera's tijdens de eerste lockdown, die de reeks Bonsai Garden (Jan Peter de Graaff) opleverde, of het live-succes van de double-bill La voix humaine & L'heure espagnole, waarvoor we een nieuwe manier van opera-verfilming hebben ontwikkeld en te elfder ure een nieuw digitaal platform hebben opgericht: Opera in Huis (met media-partner Classicnl). Een belangrijk lichtpunt in deze donkere tijden was het grote gevoel van saamhorigheid en collegialiteit in de hele sector, over alle disciplines heen, waardoor we ondanks alle beperkingen mooie nieuwe samenwerkingen konden aangaan. (2)

De ervaringen die we hebben opgedaan in de zoektocht naar nieuwe distributiekanaalen, nieuwe samenwerkingsvormen, digitalisering, en nieuwe vormen van publiekswerking, willen we ook in post-corona tijden duurzaam voorzetten én uitbouwen.

LEVENDE KUNST

Sinds de lockdown in maart 2020 heeft Opera Zuid heel haar creatieve vermogen ingezet om binnen de beperkte en steeds veranderende mogelijkheden te blijven werken aan actueel, aansprekend, levend en toegankelijk aanbod om de verbinding te blijven zoeken met een zo breed mogelijk publiek, en om freelance kunstenaars expressiemogelijkheden te blijven bieden in de onzekere periode. Opera Zuid ontwikkelde een digitaal podium met onlineprogrammering – voor ons gezelschap totaal nieuw en onbekend terrein – waardoor we konden experimenteren met nieuwe manieren van opera maken.

Naast de online projecten creëerden we, door investering in onze repetitiestudio, een nieuwe werkplek voor makers, waar zelfs in tijden van theatersluiting op een veilige manier gewerkt kan worden en waar we, flexibel inspeland op de wijzigende maatregelen, een klein live-publiek kunnen ontvangen. Hierdoor werd het mogelijk om een voorstelling als MTOTO te maken en residentie te bieden aan de jonge componist Lucas Wiegerink en librettist/regisseur Alma Terrasse, om aan een nieuwe opera voor kinderen Het Lijflied/The body Song te werken. Hierdoor konden we tevens onze buurtwerking – in weliswaar minimale vorm – verderzetten, en werd het ontwikkelen van een nieuwe projectreeks (Werktheater Opera Zuid) mogelijk.

2. Zie: Opera Zuid, Jaarverslag en Jaarrekening 2020, hoofdstuk 2.2, voor talloze voorbeelden.

BELEIDSPRIORITEITEN

De uitgangspunten die Opera Zuid bij haar beleid in deze crisisperiode heeft gehanteerd, zijn:

1. Een expliciete keuze voor opera als levende kunst: ook in het digitale aanbod kozen en kiezen wij voor nieuwe creaties en nieuwe opdrachten. Voor onze online-producties gaan we resoluut voor nieuwe en alternatieve presentatievormen, die maximaal recht doen aan de beleving van de live-kunst die opera in essentie is.

2. Focus op het in stand houden van de keten, door zorg te dragen voor opdrachten aan freelance artiesten en ZZP'ers. Zowel in onze online- als onze alternatieve programmering ligt de focus op het verstrekken van nieuwe engagementen, zowel voor artiesten als voor ondersteunend gespecialiseerd personeel (toneeltechnici, stagemanagers, e.d.), dus ook voor uitbetaling en financiële zekerheid. Fair Practice en met name sleutelwaarden als solidariteit, duurzaamheid en transparantie, waren en blijven daarbij leidend in ons handelen. Ook onze invulling van de Governance Code en de Code Diversiteit & Inclusie zijn steeds een onmisbaar kompas gebleken bij het dagdagelijkse bepalen van de koers.

3. Innovatie en experiment: de Covid-19-crisis mag geen bedreiging zijn voor de voortdurende en organische vernieuwing van onze kunstvorm. Het blijven(d) creëren van experimenteerruimte is cruciaal. Op termijn is de grootste dreiging voor ons medium de stilstand en de achterstand die de crisis dreigt te veroorzaken. Wat betreft innovatieve uitingen op het gebied van opera voorzien wij de grootste schade op middellange en lange termijn voor de meest kwetsbaren in onze branche: de jonge talenten en young professionals die door deze crisis hun dromen en kansen niet alleen 'on hold' moeten zetten, maar wiens projecten door de aankomende domino-effecten van herprogrammering doorschuiven naar een verre toekomst, in rook dreigen op te gaan, waardoor velen in existentiële onzekerheid terechtkomen.

Bij elk van deze beleidsprioriteiten staat de toekomstbestendigheid van zowel de kunstvorm opera als van onze organisatie centraal. De bedrijfsmatige impact van Corona hebben we kunnen ondervangen dank zij de coulance-maatregelen en steun van de overheden. Wij zetten deze ondersteuning helemaal in om te investeren in de keten en om nieuwe projecten te financieren. Daarbij houden we rekening met de belangrijke transitieopgaven die ons wachten, terwijl de wijze waarop we die kunnen blijven financieren hoogst onzeker is. Op dit ogenblik is voor ons, zoals voor elk gezelschap, het herstellen van de live-band met ons publiek het allerbelangrijkst, waarbij we nauwelijks tot geen betrouwbare tools hebben om te kunnen begroten of en in welke mate en op welke termijn het publiek terugkeert.

ONMIDDELIJKE IMPACT

De Covid-19 pandemie betekende voor Opera Zuid niet alleen het noodgedwongen schrappen van al onze live-activiteiten in het jaar 2020 en de eerste helft van 2021 (A Midsummer Night's Dream, Lied voor de Maan, de Nederlandse én Zwitserse tournee van La voix humaine & L'heure espagnole, Goud!, Das Liebesverbot en zelfs de nochtans voor 'corona-omstandigheden' geconcipieerde L'elisir d'amore moest helaas ook door een livestream première vervangen worden). Ook voor het najaar 2021 zal de productie Roméo & Juliette van Charles Gounod om alternatieve scenario's vragen. Het opnieuw plannen van alle projecten die in deze periode verloren zijn gegaan, was en blijft een immense complexe puzzel, zeker omdat Opera Zuid als reizend gezelschap afhankelijk is van de ontwikkelingen bij de podia. Corona zal naar onze verwachting nog jaren een impact hebben op onze plannen, activiteiten en internationale samenwerkingen. Verschillende internationale coproductie samenwerkingen zijn onzeker geworden. Daarnaast is een grote zorg die wij detecteren het uitvallen van vele professionals in ons segment van de sector.

VIERDE KWADRANT, RECHTS ONDERAAN

Opera is een grote complexe kunstvorm, die zowel aan de makers- en uitvoerderskant als aan de publiekskant het samenkomen van veel mensen betekent. In het kwadrantenmodel van de analyse van de Raad voor Cultuur zit opera, als meervoud van kunsten voor een zo breed mogelijk publiek, dan ook diep rechts onderaan in het 'vierde kwadrant'. (3)

Tijdens de Corona-crisis kwam opera als kunstvorm dan ook zwaar onder druk te staan. We hebben deze crisis het hoofd kunnen bieden door flexibel en wendbaar met onze programmering om te kunnen gaan - en met name door kleinschaliger aanbod. Precies het feit dat we naast onze grote opera's ook andere en nieuwe producties hebben ontwikkeld, heeft ons in deze periode weerbaar en toekomstbestendig gemaakt. Dit inzicht hebben wij meegenomen in onze programmeringsstrategie voor de komende jaren.

AANGEPASTE PROGRAMMERING 2021-2024 EN PROGRAMMERINGSSTRATEGIE

De impact van Corona op korte en langere termijn heeft zich bij Opera Zuid vertaald in een aangepaste programmering voor deze Kunstenplanperiode. Een aantal waardevolle projecten hebben wij, na weging ten opzichte van onze beleidsprioriteiten en uitgangspunten, gherprogrammeerd. Daarnaast willen we ruimte blijven maken voor productdifferentiatie.

I - BIJGESTELDE PROGRAMMERING VOOR 2021-2024

In hoofdstuk 3 lichten we onze aangepaste plannen en bijstelling van de programmering toe (zie p. 15 en p. 16). Belangrijk is om daarbij aan te stippen dat we voor elke 'grote' opera-titel de komende jaren steeds twee alternatieve scenario's hebben klaarstaan zodat we, ingeval van eventuele beperkende omstandigheden, steeds flexibel en wendbaar kunnen schakelen.

II- DIFFERENTIATIE VAN ONS AANBOD (4)

De strategie om ons productie-aanbod te verruimen tot meer dan twee klassieke grote zaal operaproducties, heeft gezorgd voor noodzakelijke wendbaarheid en weerbaarheid waardoor we ook in moeilijke omstandigheden actief, innovatief en relevant kunnen blijven. De keuze om naast twee grote klassieke opera's ook te focussen op een jaarlijkse creatie voor kinderen, en om de samenwerking rondom talentontwikkeling met NRO en DNO uit te werken in de vorm van een jaarlijkse extra coproductie, past binnen deze visie. Niet alleen spreiden we zo de risico's bij een eventuele annuleringen, de kleinere vormen stellen ons in staat om flexibel en wendbaar de aansluiting te blijven vinden bij actuele ontwikkelingen op maatschappelijk en technologisch vlak.

III - DIGITALISERING VAN ONS AANBOD

Nadat duidelijk werd dat live optreden niet langer mogelijk was, besloot Opera Zuid om producties als de double bill *La voix humaine / L'heure espagnole* of *L'Elisir d'Amore* via satellietverbinding live te gaan streamen. Opera Zuid beschouwt deze ontwikkeling als een voortdurend leerproces waarbij we bijvoorbeeld vaststellen dat de gratis live-premières een immens succes zijn, maar dat het betaalde aanbod veel langzamer en moeilijker op gang komt. (5)

Digitale programmering en nieuwe distributiekanaalen beschouwen wij voor de toekomst als een belangrijke aanvulling op ons reguliere aanbod, die ingezet kan worden in het kader van publieksverruiming en -verbreding. Toekomstige financiering en het ontwikkelen van een verdienmodel zijn in dit verband grote uitdagingen. (6)

In de zoektocht naar nieuwe en haalbare digitale vormen maakt Opera Zuid deel uit van het programma 'Digitaal DNA 2': Digitale innovatie van verdienmodellen in de cultuursector. In dit project wordt samen met andere organisaties uit de sector verkend op welke wijze digitale technologie kan helpen om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen, nieuw aanbod te maken, om nieuwe doelgroepen te bereiken en om het bereik van opera te vergroten.

3. Onderweg naar Overmorgen. Naar een wendbare en weerbare culturele sector. Raad voor Cultuur, november 2020. p.11,12 en 44.

4. Cfr 'Productdifferentiatie' - Onderweg naar Overmorgen. Naar een wendbare en weerbare culturele sector. Raad voor Cultuur, november 2020. p.3, p.22

5. Op het ogenblik van schrijven heeft onze nieuwe productie van *Elisir d'Amore* reeds 13.000 bezoekers bereikt, op alle continenten. Als verdienmodel ontwikkelden we een laagdrempelige 'doneer'-mogelijkheid (via Paypal) en hoewel dit eerste resultaten oplevert, is het duidelijk dat de mogelijke inkomsten uit streaming op geen enkele wijze in verhouding staan tot de kosten.

6. Daarom ging Opera Zuid de verbinding aan met DEN, kennisinstituut voor cultuur en digitale transformatie <https://www.den.nl>

Verder werkt Opera Zuid samen met organisatieadviesbureau Knyfe om een businesscase te ontwikkelen met betrekking tot opera in bioscopen. Hierbij wordt onderzocht in hoeverre het haalbaar is om kostenneutraal in de toekomst, aanvullend op het live aanbod, onze opera's te streamen naar bioscopen in Nederland. Daarbij zijn publieksverbreding en -verjonging voor ons belangrijke speerpunten. Opera Zuid wil op deze wijze daarenboven opera's naar delen van het land brengen waar live uitvoeringen niet haalbaar zijn en daardoor de digitaliseringslag die we maken ook inzetten in onze visie op geografische spreiding en toegankelijkheid van hoogkwalitatief aanbod.

“HOFFEN SOLL DER MENSCH”

Ondanks de onzekerheden van de moeilijke situatie waarin we nu leven, en ondanks de nog lang voelbare impact van de corona crisis, ziet Opera Zuid de toekomst hoopvol tegemoet. We werken met des te meer passie, overtuiging, optimisme en moed verder aan een toekomst, waarin alle dromen die nu 'on hold' staan, weer in volle hevigheid mogen losbarsten. We kijken uit naar een explosie van creativiteit en artistieke vreugde, zodra dat weer veilig kan. De honger naar de ultieme live-ervaring die muziektheater is, is groter is dan ooit.

Opera is, als synthese van kunstvormen en disciplines, ongelooflijk veelzijdig en flexibel, maar blijft een live-kunst en een gemeenschaps-kunst; opera bestaat in de wisselwerking tussen publiek en vertolkers. Het is bijna een soort gezamenlijke ademhaling. De essentie van opera is in zowat alles het tegendeel van 'social distancing'. Heel veel communicatie kan virtueel, maar één ding niet: het aan den lijve ervaren van theater en muziek.

In 2021 startte Opera Zuid in de studio de serie Werktheater Opera Zuid: een reeks innovatieve theatrale concerten en voorstellingen in de studio waarin klassieke zang het vertrekpunt vormt voor onverwachte en verrassende ontmoetingen tussen artistieke expressievormen zoals muziek, dans, mode, beeldende kunst en literatuur. Opera Zuid biedt artiesten en kunstenaars een laboratorium en presentatieplek waar de clash tussen genre-overschrijdende artistieke ideeën de ruimte krijgt. Daarmee hopen wij het genre "opera" verder te verbreden, verdiepen en te ontwikkelen.

'Opera is nooit af - het is een voortdurend proces'

3. BIS-ADDENDUM: NADERE TOELICHTING BIJ AANDACHTSPUNTEN ADVIES RAAD VOOR CULTUURHART - ACTIVITEITEN 2021-2024

INLEIDING

Opera Zuid ontving een positief 'ja, mits'-advies van de Raad voor Cultuur met betrekking tot de subsidieaanvraag voor de landelijke culturele basisinfrastructuur 2021-2024. ⁽⁷⁾ In dit hoofdstuk worden antwoorden geformuleerd op verbeterpunten die de Raad voor Cultuur beschrijft in dit advies.

De Raad schijft:

1- Stel activiteitenplan en begroting bij naar het door de minister van OCW beschikbaar gestelde subsidiebedrag (plafond) van € 1.579.000;

2- Geef in de diepte nadere toelichting bij de artistieke plannen op het vlak van repertoirekeuzes, artistieke teams en casting; en licht daarbij ook de activiteiten op het vlak van educatie, participatie en talentontwikkeling nader toe;

3- Geef tevens nadere toelichting op en diepere invulling aan de wijze waarop samen met de twee andere BIS-operagezelschappen, de Nederlandse Reisopera en De Nationale Opera, concreet vorm wordt gegeven aan de samenwerking op het gebied van talentontwikkeling.

Dit hoofdstuk is geschreven in de vorm van addendum op ons beleidsplan 2021-2024 "Vervoering en Verbeelding". Omwille van optimale leesbaarheid volgen we bij het beantwoorden van deze 'mits'-vragen de structuur van ons oorspronkelijke plan: In het hoofdstuk "Hart" gaan we, vanuit onze visie en missie, nader in op de artistieke programmering voor de komende periode. Daarbij komen onze repertoirekeuzes aan de orde, alsook diversifiëring van ons aanbod en een meer gedetailleerd inzicht in de wijze waarop Opera Zuid artistieke teams en casts selecteert.

Het hoofdstuk "Hoofd" in ons beleidsplan beschrijft onze plannen op het vlak van bedrijfsvoering en financiën. In dit addendum stippen we aan waar we nu reeds staan in het verwerklijken van ons bedrijfsplan en formuleren we een antwoord op de eerste 'mits' in de vorm van een aangepaste begroting voor zowel de bijgestelde plannen als het beschikbaar gestelde subsidiebedrag.

In het hoofdstuk "Opera als meervoud" tenslotte, lichten we onze activiteiten op het gebied van educatie, participatie en talentontwikkeling nader toe. Dit hoofdstuk biedt dus een verdergezet antwoord op de tweede 'mits', alsook de uitwerking van de belangrijke derde 'mits'. In de nadere toelichting op talentontwikkeling wordt de uitgewerkte samenwerking op dit terrein met De Nationale Opera en de Nederlandse Reisopera beschreven. Bijlage 2 van dit addendum bevat een gemeenschappelijke visietekst van de drie instellingen over de samenwerking op het vlak van talentontwikkeling voor de komende jaren.

HART: VERVOERING EN VERBEELDING

KRACHTLIJNEN ARTISTIEK PROGRAMMA 2021 -2024

In dit hoofdstuk geven we uitvoeriger toelichting bij de programmeringsvisie en de repertoirekeuzes van Opera Zuid. Eerst gaan we in op titels en repertoire, daarnaast bieden we toelichting bij de keuzes voor artistieke teams onze casting.

Zoals in de inleiding en in het Corona-addendum reeds aangegeven, hebben we onze programmering voor de komende jaren op een aantal belangrijke punten gewijzigd en aangepast ten opzichte van ons oorspronkelijke plan. Deze mutaties kennen twee redenen:

Ten eerste hebben wij onze plannen bijgesteld aan het beschikbare subsidieplafond. Projecten zoals bijvoorbeeld Seven – waarbij we Kurt Weill's Sieben Todsünden wilden verbinden aan zeven nieuwe compositieopdrachten – bleken helaas te duur voor het ons toegekende budget. Ook een herneming van A Quiet Place van Leonard Bernstein moeten we naar een later seizoen verschuiven, eveneens om financieringsredenen. Tegelijkertijd hebben we de ruimte genomen om ook nieuwe plannen binnen de vastgestelde financiële kaders uit te werken. Daarbij is voldoende ruimte gehouden om de transitieplannen en innovatie- en digitaliseringstrajecten die we in corona-tijden hebben ontwikkeld, toekomstbestendig te houden.

Ten tweede hebben wij de impact van de Corona-crisis op onze lopende plannen zo goed mogelijk trachten te ondervangen. Projecten die tijdens de Corona-crisis geschrapt moesten worden of niet in de geplande vorm konden plaatsvinden, hebben we op een passende wijze een plaats kunnen geven in een aangepaste programmering voor de komende jaren, waarbij perspectief bieden aan reeds geëngageerde kunstenaars, makers en vertolkers, steeds belangrijke uitgangspunten vorm(d)en. Daardoor zijn helaas ook titels als Het Sluwe Vosje van Leoš Janáček en La Rondine van Giacomo Puccini gesneuveld voor deze Kunstenplanperiode. We hopen deze plannen in een wat verdere toekomst alsnog uit te kunnen voeren.

De Corona-pandemie heeft er tegelijkertijd voor gezorgd dat we ons jaarlijkse seizoenprogramma tot 4 titels per seizoen kunnen uitbreiden. Op deze manier willen wij ons aanbod blijven diversifiëren, hetgeen in coronatijden van levensbelang is gebleken. En daarenboven levert ook de nieuwe structurele samenwerking met De Nationale Opera en de Nederlandse Reisopera de mogelijkheid om ons publiek een extra productie te kunnen aanbieden. Zie voor ons nieuwe programmaoverzicht p.15.

Corona heeft voor enorme turbulentie gezorgd in de kunst- en cultuursector. Ondanks diverse herprogrammeringen en wijzigingen zijn we er trots op dat de uitgangspunten van onze programmakeuzes overeind zijn gebleven.

REPERTOIRE-EN TITELKEUZES

Universele herkenbaarheid, emotionele impact als prikkel tot reflectie, de link tussen traditie en innovatie, de link tussen ontspanning en inzicht, en het belang van de totaal-ervaring die opera volgens ons te bieden heeft, ze behoren tot de onderliggende basisprincipes die leiden tot artistieke keuzes bij Opera Zuid.

Zoals in ons beleidsplan omschreven zijn programmeringskeuzes voor Opera Zuid een vorm van evenwichtskunst: met (slechts) twee grote opera titels per seizoen zoeken we naar evenwicht om een zo rijk, breed, inclusief en eclectisch mogelijke keuze uit een immense schatkamer aan repertoire te kunnen bieden aan ons publiek. Opera Zuid streeft naar combinatie van bekendere en meer risicovolle titelkeuzes, tegelijkertijd streven we naar een zo groot mogelijke diversiteit qua stijlperiodes, genres, talen en uitvoeringspraktijken. Het programmabeleid en de repertoirekeuzes zien wij als een vorm van curatorschap – waarbij het woord cura (zorg) centraal staat: wij willen er door onze keuzes voor zorgen dat schatten uit het verleden op een steeds nieuwe manier in dialoog kunnen treden met hier en nu, zowel door de manier waarop we werken met elkaar verbinden in onze 'galerij' (de repertoirekeuzes) alsook door de manier waarop we ze belichten en presenteren (de keuzes voor makers en vertolkers).

Wij geloven dat opera, als meervoudige, pluriforme en gelaagde kunstvorm, de meerstemmigheid van onze werkelijkheid weerspiegelt en tot uitdrukking – letterlijk tot klinken - brengt. ⁽⁸⁾ Onder die meerstemmigheid verstaan we niet enkel de kwetsbare menselijke stem maar ook de meerstemmigheid in het complexe samenspel van tegenstemmen, dissonantie en harmonie, die ook voor de huidige maatschappelijke realiteit van onschatbaar belang blijven. De zoektocht naar harmonie in dissonante meerstemmigheid, waarbij de spanning tussen emotie en ratio steeds en opnieuw een rol speelt, is voor ons de essentie van wat opera in staat is te bieden. De actualiteit van opera ligt daarbij niet enkel in het steeds weer opnieuw avontuurlijk en eigentijds interpreteren van meesterwerken uit de canon van het verleden, maar in wat bijvoorbeeld cultuurfilosoof Jan Aler als ‘actualiteit van het schone’ ziet: een soort totaalbewustzijn van alles wat wij als mensheid en maatschappij beleven.

Wij zijn trots om, behalve twee grote operatitels per seizoen, vanaf 2021 een programmering uit te kunnen bouwen van vier titels: twee grote zaal producties van ‘klassieke’ opera, met daarnaast jaarlijks een opera voor kinderen of jongeren en een coproductie met de Nederlandse Reisopera en De Nationale Opera in het kader van talentontwikkeling. Als nadere toelichting op onze artistieke titelkeuzes voor de komende jaren zoomen we in dit addendum in op de keuzes voor de seizoenen 2021-2022 en 2022-2023 als voorbeelden van ons programmabeleid.

In seizoen 2021-2022 staan William Shakespeare en zijn liefdesvisie centraal: we combineren Roméo & Juliette - in de versie van Charles Gounod- met A Midsummer Night's Dream van Benjamin Britten. De liefde als tijdloos én actueel onderwerp vormt de spil en kerngedachte van dit seizoen. Daarbij speelt de filosofie van Martha Nussbaum, voor wie de blijvende actualiteit van klassieke kunst een kernthema is, een rol: “Love is a dangerous opening in our bodies.. “Waarom dient de liefde?” Elke opera stelt de vraag naar de aard van de liefde op een andere manier. Met of zonder antwoord aan het einde. Beseffen wij eigenlijk wel voldoende dat wij onze eigen vrije liefdeskeuze te danken hebben aan het lange denkproces dat door Romeo en Julia in gang is gezet? Ook deze vraag maakt deel uit van de actualiteit van opera. Charles Gounod schreef een overrompelend romantische maar tegelijkertijd heel nieuwe versie van het tragische verhaal, met een muziek waarin de zoete schoonheid altijd verontrustend dubbelzinnig is.

Zo focust deze opera niet op de traditionele grote tableau's die in zijn tijd zo aan de orde waren, maar vooral op de intieme psychologische ontwikkelingen van de hoofdpersonages tegen een maatschappelijk tegengestelde context. De ‘star-crossed lovers’ gaan niet aan de Liefde ten onder, maar aan een genadeloos harde maatschappelijke realiteit. Regisseur Julien Chavaz en dirigent Philipp Pointner gaan op deze vragen in vanuit het uitgangspunt dat “een opera nooit voltooid is”. ⁽⁹⁾

Hoeveel kunst is er niet ontstaan vanuit liefde als ‘gevaarlijke opening in ons lichaam’ - bijvoorbeeld het trauma van een verloren geliefde? A Midsummer Night's Dream is een bitterzoete komedie over de randen van ontrouw en liefdesverwarring. Jonge liefdesparen raken verstrikt in een haast onoplosbaar kluwen van amoureuze misverstanden. Zijn conventionele relaties emotioneel wel zo stabiel? Geneest Shakespeare 's antwoord ook alle wonden? Benjamin Britten's muzikale versie van het stuk duikt diep in de gevoelswerelden van de emotioneel op de proef gestelde personages. Opera Zuid werkt dit stuk in de diepte uit met dirigent Karel Deseure, dramaturg Willem Bruls en regisseur Ola Mafaalani. Voor Mafaalani beschrijft deze opera ons liefdesleven in alle vormen en gaat over wat wij niet kunnen zien. Het is een droom, waarin nachtmerrie en paradijs elkaar afwisselen. De druppel toversap van elfenkoning Oberon is onze eigen levenssituatie. “Weet jij waarom je op de een en niet op de ander verliefd wordt?” De liefde is precies zoals Britten en Shakespeare het beschrijven: een onverklaarbare druppel.” Een Lied voor de Maan (Mathilde Wantenaar) en Orphée/L'Amour/ Eurydice (coproductie met Nederlandse Reisopera en de Nationale Opera) complementeren dit seizoen. ⁽¹⁰⁾

8. Opera' is letterlijk: het meervoud van opus, werk. Opera is een wonderbaarlijke synergie van het samenkomen en elkaar versterken van een veelvoud aan kunstvormen en disciplines, interdisciplinair en multidisciplinair avant la lettre. Opera Zuid wil 'werken' zowel als meervoudsvorm als ook als werkwoord interpreteren.

9. Regisseur Julien Chavaz in een nog te publiceren interview over Roméo & Juliette.

10. Een meer gedetailleerde toelichting bij Orphée/L'Amour/Eurydice wordt in Bijlage 2 uitgewerkt.

In seizoen 2022-2023 staat het thema centraal van afdaling in- en exploratie van – ‘de onderwereld’, in al haar facetten: de onderwereld van de maatschappij, de onderwereld van de ziel en onze eigen binnenwereld. In de vlijmscherpe satire *Orphée aux Enfers* (Orfeus in de onderwereld) van meester-humorist Jacques Offenbach gaat het om een eigentijdse vertaling van de klassieke ‘Hades’ of hel, waarbij die onderwereld een spiegelbeeld blijkt te zijn van de ‘bovenwereld’ van gepriviligeerde goden, krampachtig en wijfelachtig geleid door de zwakke politicus Jupiter. In Kurt Weill’s fascinerende – en nooit eerder in Nederland uitgevoerde – *Lady in the Dark* gaat het om een afdaling in de onderwereld van de eigen psyche en het onderbewustzijn. Deze totaal verschillende maar unieke werken, verbinden we met elkaar en met een nieuwe opera voor kinderen: *Het Lijflied* van de getalenteerde jonge Nederlandse componist Lucas Wiegerink. Ook in deze opera staat een reis naar de onderwereld centraal: dit keer de wereld onder onze eigen huid.

Kurt Weill’s Broadway-opera *Lady in the Dark*, exploreert de onderwereld van onze dromen en fantasieën en belicht daarbij ook de nachtmerrie-aspecten van jezelf voorbijhollen in onze jachtige en op uiterlijkheden gerichte prestatie-maatschappij. Liza Elliot, de topvrouw van het glamoureuze mode-magazine “Allure”, worstelt met angstproblemen, onverklaarbare depressie en paniekaanvallen. Vandaag zouden haar symptomen als ernstige burn-out gediagnostiseerd worden. Het stuk is een raamvertelling, gebaseerd op Liza’s psychotherapie en ontspint zich in drie droom-sequenties, die als het ware een drieluik van mini-opera’s vormen: de ‘Glamour’-droom, de ‘Huwelijk’-droom en de ‘Circus’-droom. Alle drie de dromen zijn vandaag herkenbaarder dan ooit en gaan over thema’s als prestatiedruk, maatschappelijke perceptie, zelfbeeld en waarlijke zelfvervulling in een hectische wereld. Bewegingskunstenaar en regisseur Josie Daxter, lid van het Londense theatercollectief *Complicité*, duikt samen met dirigent David Stern onder het oppervlak van het stuk om op zoek te gaan naar nieuwe muzikale en theatrale expressievormen om deze intrigerende Weill voor het eerst aan het Nederlands publiek te tonen.

In de onderwereld van Offenbach wordt de hypocrisie van de burgerlijke ‘normen en waarden’-moraal genadeloos gefileerd. Offenbach schetst met humor en fantasie de mens en de maatschappij; hij steekt de draak met rollenpatronen en conventies en neemt daarbij óók de conventies van de opera zélf op de hak. Door deze afdaling in de onderwereld wordt de decadente en moreel bankroete ‘bovenwereld’ van gepriviligeerde ‘Olympische goden’ in het hemd gezet. Offenbach’s unieke en spitante humor, die ons een louterende spiegel voorhoudt, is actueler dan ooit. Zo is een hoofdrol in het stuk weggelegd voor een personage dat naar eigen zeggen het klassieke koor vervangt: de Publieke Opinie. In tijden van continu getwitter van meningen krijgt dit personage een extra grappige actualiteit.

Seizoen 2023-2024 tenslotte, slaat een brug vanuit het ‘ik’ naar een verbinding met de ‘ander’, en vanuit deze liefdesrelatie naar een confrontatie met de maatschappij. Het project *Il Delirio Amoro* (werktitel), ontwikkeld met Ola Mafaalani en *A Female Economy*, bezingt de liefde als een uitzinnig feest, tegelijkertijd intiem en uitbundig, privé en publiek. Met muziek van onder andere Georg Friedrich Händel wordt de schouwburg omgebouwd tot ontmoetingsplek, tot forum, tot danszaal. Opera als een ritueel feest. Voor Ola Mafaalani bestaat “opera” niet: opera is de werkelijkheid uitgedrukt in muziek. “Opera is extase voor iedereen, voor zowel de belever als de uitvoerder. Opera is toegankelijk. Alles wat je kunt voelen als mens is in deze kunstvorm gecomponeerd, herkenbaar, liefdevol genezend weerspiegeld, je hoort jezelf; een katharsis”. In Richard Wagner’s door Shakespeare geïnspireerde opera *Das Liebesverbot* staat de clash centraal tussen individuele liefdesbeleving en maatschappelijke dwang. Wat gebeurt er wanneer een maatschappij en een overheid liefde en plezier trachten te reguleren, laat staan te verbieden? ⁽¹¹⁾

11. Oorspronkelijk wilden we *Das Liebesverbot* in het voorjaar van 2021 realiseren. Een werk waarin revolte tegen een van overheidswege afgekondigd verbod op carnaval, op plezier en maatschappelijke omgang centraal staat, blijkt in de huidige omstandigheden verbluffend actueel.

ARTISTIEKE TEAMS

Opera is theater in en door muziek. De keuze voor een artistiek team is voor Opera Zuid onlosmakelijk verbonden met de artistieke keuze voor een titel of project. In andere woorden: om welke maker(s) vraagt deze opera? Opera Zuid kiest heel bewust voor regisseurs die het genre opera uitdagen, prikkelen, verdiepen en vertalen. Daarbij zijn vakkennis, ervaring, muzikaliteit, techniek en expertise bepalend, alsook de vraag hoe makers artistieke plannen binnen onze budgettaire mogelijkheden weten in te passen. Voorbeelden van deze keuzes is de eigenzinnige theatermaker Ola Mafalaani die, vanuit haar visie op theater als 'social engineering' (Noam Chomsky), opera midden in de maatschappij wil brengen. Voor regisseur Julien Chavaz, die klassieke opera benadert vanuit zijn ervaring als muziektheater-maker, is opera 'nooit af', het is een continu proces. In zijn eigentijdse visie op een werk als Roméo & Juliette en denkt hij met ons na over hoe dit klassieke stuk onze huidige blik over vrije liefdeskeuze blijft vormgeven. Met de keuze voor Josie Daxter, bewegingskunstenares en marionettiste, verbonden aan het befaamde theatercollectief Complicité, geven we een heel nieuwe dimensie aan Kurt Weill's en Ira Gershwin's Lady in the Dark, waarbij de focus komt te liggen op de gelijkheid van man en vrouw en op de therapeutische waarde van dromen voor zowel ons individuele en collectieve welzijn. Het koppelen van een jonge kunstenares als Josie Daxter aan een veelzijdig en ervaren dirigent als David Stern is exemplarisch voor de aanpak van Opera Zuid bij het samenstellen van artistieke teams.

De keuze voor een dirigent maakt onderwerp uit van een intensief overleg met onze begeleidingspartner philharmonie zuidnederland, zoals vastgelegd in een samenwerkingsconvenant. In dit overleg vindt een continue afweging plaats tussen de artistieke visie van Opera Zuid en niet-artistieke argumenten zoals de planning en de CAO bepalingen van het orkest. Voor Opera Zuid staat daarbij het uitgangspunt centraal dat een operadirigent een theatermaker en tevens de nauwste samenwerkingspartner van de regisseur moet zijn. Het gaat voor Opera Zuid nooit enkel om 'begeleiding', maar om de creatie van levend muziektheater waar een dirigent vanuit de partituur mede vorm aan geeft. Opera Zuid brengt potentiële regisseurs en dirigenten ook steeds vooraf met elkaar in verbinding, om de artistieke cohesie tussen deze twee kernspelers te verzekeren.

Het verdere artistieke team (decor-, kostuum- en lichtontwerp, en eventueel choreografie) wordt vanuit bovenstaande visie ontwikkeld. De keuze voor ontwerpers komt tot stand na artistiek overleg tussen de regisseur en de artistiek leider van Opera Zuid. We vinden het belangrijk de kunstenaars, behalve het genre opera, ook elkàar uitdagen. Soms is het zo dat de keuze voor een regisseur ook de keuze voor een esthetiek en een artistiek ontwerp inhoudt. (bijvoorbeeld: de uitdagende, hamonieuze én contraire samenwerking tussen Ola Mafalaani en beeldend kunstenaar André Joosten als ontwerper).

Daarnaast stelt de artistiek leider van Opera Zuid regelmatig samenwerkingen voor die ontstaan vanuit spannende ideeën rondom een project. Zo brengt Opera Zuid danseres en choreografe Dunja Jovic samen met het team rond multidisciplinair muziektheatermaker Robin Coops, voor de VRopera 'Orphée' en verbinden we regisseur Benjamin Prins met het spannende Nederlandse ontwerpduo Wikke en Marloes (Orphée aux Enfers).

De keuze voor de verbinding tussen een franse estheticus als Benjamin Prins en het duo Wikke & Marloes is extra prikkelend, zeker voor een satirische opera als Orphée aux Enfers, omdat uitdaging, frictie en paradox ook tussen de makers centraal staat: "We zijn altijd op zoek naar beelden die voor wrijving zorgen omdat het niet perfect past. We zoeken schoonheid in het lelijke, leegte in de overvloed, inhoud in vorm, de veruiterlijking van een binnenwereld en het nieuwe in het oude."

Op deze wijze nemen we ons publiek mee in wat wij zelf ervaren bij het bedenken, plannen, casten en ontwerpen: een gevoel van verovering en vervoering, bij uitstek geschikt om het denken los te woelen.

CASTING

Casting is voor Opera Zuid een proces dat nauw samenhangt met de specifieke artistieke visie op de werken die we willen realiseren. Opera bestaat immers slechts reëel in het moment van de uitvoering en daarom is de selectie van uitvoerders cruciaal.

Het selectieproces van zangers is bij OZ gefundeerd op drie werkwijzen: scouting, audities en – indien realiseerbaar en wenselijk- op voordracht door dirigent en/of regisseur. De intendant is als artistiek leider de eindverantwoordelijke voor de casting, maar beslist niet alleen. Bij artistieke beraadslagingen over casting vormen in eerste instantie het artistieke kernteam van dirigent en regisseur samen met de intendant een beslissingscommissie.

Daarnaast ontwikkelde Opera Zuid voor audities en selectieprocedures een protocol waarbij externe experts de onafhankelijkheid waarborgen: per auditieronde zetelen deskundigen zoals ervaren zangers, vocal coaches en andere opera-professionals in de auditie commissies, waarbij het oordeel van deze commissies leidend is bij de casting-keuzes. Het protocol dat Opera Zuid voor deze werkwijze uitwerkte, bevat uiteraard ook bepalingen om belangenverstrengeling tegen te gaan: zo kunnen zangers die in een auditiecommissie zetelen, zelf niet gecast worden, noch eventuele leerlingen of afgestudeerde studenten voordragen.

Opera Zuid wil bij de casting zowel de nadruk leggen op opera als internationale kunstvorm, alsook bewust kiezen voor een optimale representatie van Nederlandse operazangers (die we dankzij deze keuze internationaal perspectief bieden). Dezelfde mix streven we na qua jonge talenten, gevestigde namen en mid-career talenten. We houden daarbij bewust rekening met het gegeven dat het voor ons publiek aantrekkelijk is om zowel vertolkers te herkennen als ook nieuwe artiesten te ontdekken.

Op het vlak van jong-talent-casting werken we sinds kort nauw samen met de Nationale Opera Studio: de selectie van zangers en repetitors voor deelname aan specifieke producties van DNO, NRO en OZ wordt gemaakt op basis van de toegevoegde waarde aan de persoonlijke artistieke ontwikkeling van de Studioleden. Dit ter beoordeling van de artistiek leider van de Opera Studio, die langdurig en intensief met de Studioleden werkt.

OVERZICHT PROGRAMMERING 2021 - 2024

*Omwille van het verrassingseffect maken wij op een later moment de programmering voor 2021 - 2024 bekend.
Voor actuele informatie over onze voorstellingen zie ook onze website: www.operazuid.nl

Seizoen	Jaar	soort productie	OPERA	COMPONIST	ARTISTIEK KERNTTEAM
21-22	2021				
22-23	2022				
23-24	2023				
24-25	2024				

HOOFD: BEDRIJFSVOERING EN FINANCIËN

REALISATIE VAN HET BEDRIJFSPLAN MEDIO 2021

Op basis van de honorering van onze aanvragen en de positieve erkenning van ons bedrijfsplan door onze diverse overheden heeft Opera Zuid reeds in 2020, vooruitlopend op de periode 21-24, grote stappen gezet in de gewenste verdere uitbouw en versterking van ons basisteam en een belangrijke eerste aanzet gerealiseerd in het verwezenlijken van onze noodzakelijke toekomstplannen op het vlak van bedrijfsvoering.

Zo hebben we reeds in september 2020 een commercieel manager kunnen aantrekken en we hebben deze positie zelfs kunnen verruimen tot 'Hoofd publiekswerking en commercie'. Daarnaast hebben we de basisformatie van onze productiecapaciteit nu reeds kunnen verruimen met een productieassistent en een dramaturg. Dit laatste is in lijn met een waardevolle aanbeveling in het advies van de Raad voor Cultuur voor onze organisatie. ⁽¹²⁾

Vanuit het oogpunt van Fair Practice en Fair Pay is Opera Zuid reeds in 2020 begonnen met het herijken van de functies binnen de eigen organisatie. We hebben een benchmark uitgevoerd op vergelijkbare organisaties in de cultuursector en daar waar nodig inschalingen aangepast. Het ingezette groeipad voor medewerkers biedt in 2021 -2024 ruimte voor verdere ontwikkeling.

Het spreekt voor zich dat de toegekende bedragen en de heroverwogen en aangepaste programmering ook gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering. Goed werkgeverschap en toepassing van alle aspecten van de Fair Practice code blijven echter centraal staan in onze bedrijfsvoering.

12. Advies Raad voor Cultuur - Culturele Basisinfrastructuur, Advies Opera Zuid. 4 juni 2020

BIJGESTELDE BEGROTING EN FINANCIËN 2021-2024

Uiteraard hebben we onze plannen alsmede onze begroting voor de komende periode ingrijpend moeten aanpassen – niet alleen gezien het subsidieplafond van €1.579.000 (€ 300.000,- minder dan in onze aanvraag). Ook de huidige Covid-19 crisis heeft grote invloed gehad op onze langetermijnplanning en financiële ramingen. Het is duidelijk dat we onze artistieke dromen moesten bijstellen en in onze bedrijfsplannen moesten snijden, wat op beide terreinen pijnlijke keuzes inhield. Op basis van de toegekende verhoging met slechts € 500.000 is de geplande programmering herbekeken, heroverwogen en op basis van de nieuwe parameters opnieuw doorgerekend.

De in 2020 aangekondigde verkoop van ons onroerend goed is in 2021 gerealiseerd. De boekwinst en het wegvallen van de externe financieringsverplichting, zorgen voor een sterke verbetering van de balansstructuur. De verkoopopbrengst heeft de liquiditeitspositie aanzienlijk verbeterd en maakt bevoorschotting door subsidiënten niet langer noodzakelijk. In Bijlage 1 wordt de nieuwe begroting, die onze aangepaste plannen onderbouwt, nader toegelicht en van een risicoparagraaf voorzien.

OPERA ALS MEERVOUD

‘Opera’ is een meervoudsvorm en betekent letterlijk: werken. Dit interpreteren wij niet enkel als zelfstandig naamwoord, als pluriforme fusie van artistieke disciplines, maar ook als werkwoord. Samen met ons publiek, onze partners en onze overheden werken wij aan stimulerende en verrijkende artistieke ervaringen die bijdragen aan een open, inclusieve en participatieve samenleving. Vanuit de rijke traditie van opera werkt Opera Zuid aan de toekomst.

EDUCATIE

Het belang van de beleving van muziek en theater voor de emotionele, cognitieve en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren kan nauwelijks overschat worden. Voor Opera Zuid is opera-educatie en -initiatie een speerpunt. Cultuureducatie stimuleert creatief, kritisch, inventief en oplossingsgericht denken en draagt door persoonlijk verrijkende ervaringen bij aan het vormen van een eigen identiteit: een eigen stem binnen de meerstemmige werkelijkheid. De verbeelding en vervoering die centraal staan in onze missie, stimuleren empathie, het letterlijk mee-voelen met – en daardoor anders begrijpen van – de ander. De beleving van de werkelijkheid door artistieke ervaring biedt belangrijke nieuwe perspectieven en vormt een kennisbron die complementair is aan wetenschappelijke en technologische kennis. Bovendien bouwen we aan het publiek van de toekomst.

We investeren in onze uitwerking van een educatie-beleid in de relatie met CKV-docenten in Limburg en Noord-Brabant en zoeken nadrukkelijk de samenwerking met de penvoerders van het programma Cultuureducatie met kwaliteit. Het trendrapport *Betovering en Betekenis* (Trends theater-, dans- en muziekinitiatie 2019) van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) ⁽¹³⁾ is een leidraad bij de ontwikkeling van onze educatiewerking. Daarnaast werken we samen met de educatieafdeling van DNO door projectontwikkeling en het delen van expertise.

Op het terrein van opera-educatie focussen wij zowel op maken als op mee-maken. Opera Zuid zet zowel in op actieve als op belevingsgerichte educatie. Actieve educatie behelst doe-, zing- en maak- activiteiten, zoals bijvoorbeeld workshops en ateliers, bij beleving staat de betoverende ervaring van een voorstelling voorop.

Belangrijk is dat de educatiegerichte activiteiten aansluiten bij de omgevings- en belevingswereld van de leerling. Ondermeer daarom maken we in de periode 21-24 jaarlijks een nieuwe opera, speciaal gericht op kinderen of jongeren. Aan deze producties koppelen we telkens schoolvoorstellingen. Topkwaliteit en zorg voor de indringende ervaring van de live-beleving van opera staan daarbij centraal.

13. Zie <https://www.lkca.nl/publicatie/betovering-en-betekenis-trendrapport/>

Twee bijzondere projecten die in de pijplijn zitten, één voor primair en één voor voortgezet onderwijs, verdienen binnen dit kader bijzondere vermelding. Voor het basisonderwijs ontwikkelen we schoolprojecten 'de Electro-magnetische zangles', gebaseerd op de hilarische eenakter van Offenbach 'La Leçon de Chant Electromagnetique', waarin een prettig gestoorde uitvinder beweert een machine te hebben die je in een oogwenk kan transformeren tot de nieuwe Pavarotti of Tania Kross. De leerlingen worden betrokken bij het experiment (dat uiteraard misloopt...!) en krijgen nadien zanginitiatie van een echte operazanger, waarbij blijkt dat zingen veel gemeen heeft met topsport.

In het vakoverschrijdende project A Man of Feeling (voortgezet onderwijs), een miniatuur-opera van Stephen Oliver naar Arthur Schnitzler, zien we een bariton en een sopraan repeteren. De bariton schiet zich voor het hoofd, om vervolgens de leerlingen mee te nemen in een verhaal van passie en muziek, waarbij hij vertelt wat hem tot zijn wanhoopsdaad heeft gedreven. Daarna volgt een klasgesprek, niet alleen over muziek en opera, maar vooral ook over de betekenis ervan voor het uitdrukken van en omgaan met emoties.

Voor meerjarige trajecten continueren we ook onze samenwerking met de mede door Opera Zuid opgerichte koorschool Kokoz. Een speelse opleiding waarbij op zang, samenzang en podiumpresentatie gefocust wordt. Kokoz werkt vanuit 3 lagen: aanraken, betrekken, verdiepen. Aanraken doen we met korte workshops en lessen op scholen. Betrekken doen we door kinderen actief te laten meedoen aan projecten. Verdiepen gebeurt door het aanbieden van zang- en muziekles.

Naast deze projecten geeft Opera Zuid tenslotte ook invulling aan cultuureducatie met activiteiten voor niet-school gebonden publiek: inleidingen, rondleidingen met inkijk in het maakproces en de operapraktijk van nu, repetitiebezoek, lezingen en interactieve concerten.

PARTICIPATIE

Vanuit onze missie willen we opera bereikbaar maken voor iedereen. Opera bezingt de grote verhalen van de mensheid en de kleine verhalen van elke mens. Wij willen onze kunst met zoveel mogelijk mensen delen, ongeacht achtergrond, afkomst, opleidingsniveau of financiële draagkracht. Participatie is voor ons onlosmakelijk verbonden met elke component van onze activiteiten: van programmering over educatie tot publiekswerking.

In het middelpunt van onze visie staan toegankelijkheid, herkenbaarheid en nabijheid. Traditionele publiekswerving vervangen we door publiekswerking: wij willen niet gewoon 'kaartjes verkopen', maar inzetten op de verrijkende en versterkende kracht die opera op talloze manieren kan bieden. We koesteren en binden ons bestaand publiek, maar focussen tegelijk fel op publiekverruiming en -verjonging. Daarbij besteden we speciale aandacht aan het mogelijk en toegankelijk maken van operabeleving voor mensen die niet snel – of zelfs nooit - in aanraking komen met cultuur of met opera.

In het kader van ons participatiebeleid, maken wij bijvoorbeeld budget vrij om projecten te realiseren gericht op inclusie en diversiteit. De voorbije periode hebben wij onze werkplaats in Maastricht reeds doen uitgroeien tot een spontane ontmoetingsplaats voor de hele wijk waar wij geworteld zijn, en waar bijvoorbeeld het locale buurtcomité en de voedselbank een plek vinden. Om de band met de lokale en regionale omgeving te versterken en opera dichtbij een nieuw publiek te brengen, zetten we stevig in op community-projecten. In de cultureel en sociaal diverse wijk Malpertuis, waar Opera Zuid gevestigd is, werken wij met bewoners en partijen uit de wijk aan community-opera. Vanuit het genre opera werken wij, met verhalen uit de buurt, aan thema's als leefbaarheid en sociale cohesie.

Begin juli 2021 zal - ondanks het feit dat het vanwege corona een lastige tijd is om projecten van de grond te krijgen – de eerste BOM (Buurt Opera Maastricht) bij Opera Zuid vorm krijgen. BOM is een uniek socio-artistiek project waarin professionele opera, buurtwerking en welzijn elkaar ontmoeten. Voor deze BOM werken wij intensief samen met Buurtnetwerk Malpertuis en met Traject. Met het motto 'Iedereen doet ertoe' is Traject dé welzijnsonderneming voor Maastricht en het Heuvelland en streeft naar een volwaardig en rijk leven voor de inwoners van deze regio.

Er wordt samen met en dichtbij de mensen gewerkt, vanuit de vele gemeenschapshuizen en andere buurtvoorzieningen. Trajekt is er voor iedereen, van peuter tot senior. Het initiatief Buurt Opera Malpertuis wordt na de eerste editie in 20-21 uitgebreid tot een structurele werking over ten minste vier jaar ⁽¹⁴⁾

Verder willen wij samenwerken met het Eindhovense initiatief 'Cultuur-inclusief.nl', dat zich richt op het bereikbaar maken van kunst en cultuur voor mensen met een kleine portemonnee. Dit initiatief willen we ook in Maastricht gaan realiseren. Door onze wijkwerking kunnen we ons ook richten op (cultureel en financieel) kansarme en kwetsbare mensen. Hierdoor dragen we bij aan het aanpakken van de problematiek van de zogenaamde 'stad van twee snelheden'. ⁽¹⁵⁾

Ook De Kunstketel -een samenwerkingsverband tussen Stichting Trajekt en Kumulus, ondersteund door Opera Zuid - is een voorbeeld van de manier waarop wij samenwerken op gebied van kunsteducatie en participatie. De Kunstketel zet zich in om alle inwoners van Maastricht de kans geven om met kunst en cultuur in aanraking te komen. Doelgroep zijn hoofdzakelijk kinderen, maar ook volwassenen kunnen aansluiten, hetgeen meer en meer ouders ook doen. Sinds 2019 is de Kunstketel actief in het gebouw van Opera Zuid. Zo krijgen kinderen van de El Habib school een creatieve invulling van de vrijdagmiddag, die aanvankelijk startte in de 'Buurtbrök' in Pottenberg en bij Opera Zuid ruimte krijgt om zo op een educatieve manier in aanraking te komen met opera. Ook onze nieuw opgestarte vrijwilligerswerking kadert in onze werking met participatie als inzet.

TALENTONTWIKKELING

Talentontwikkeling en het bieden van kwaliteitsvolle kansen aan jonge professionals is één van de topprioriteiten van Opera Zuid. Als broedplaats voor aanstormend opera talent, zowel op als achter de Bühne, focussen wij op zowel uitvoerende artistieke beroepen (zangers, dirigenten, repetitoren), ondersteunende beroepen (zoals voorstellingsleiders en podiumtechnici) als jonge makers (regisseurs, dramaturgen, choreografen). In onze visie op talentontwikkeling hechten wij vooral veel belang aan de tweede term, ontwikkeling: talent moet zich kunnen doorontwikkelen, kunnen doorgroeien, de vleugels kunnen uitslaan.

OPERA ZUID ALS SPRINGPLANK VOOR JONG TALENT

Met carrièregericht talentontwikkelingsbeleid zorgt Opera Zuid voor een springplank voor jong talent naar de beroepspraktijk en de (inter)nationale opera-scène. Het 'meester-gezel'-model staat centraal: talent ontplooit zich onder de vleugels van ervaren artiesten. Dit talentontwikkelingsmodel bestaat uit een voortraject (selectie), begeleiding (coaching) en natraject (evaluatie). Tijdens het repetitie- en productieproces worden de jonge artiesten begeleid door ervaren vakcollega's die als mentor optreden. Succesvolle jonge artiesten worden ook actief gepromoot bij collega-operagezelschappen.

Enkele mooie voorbeelden van deze aanpak zijn artiesten als Klaas-Jan de Groot, Bibi Ortjens en Kenza Koutchoukali. Klaas-Jan begon bij Opera Zuid als repetitor en groeide onder de vleugels van ervaren dirigenten door tot koorleider en (assistent-)dirigent. Hij maakte met voorstellingen van Fantasio bij Opera Zuid zijn debuut als dirigent en werkt inmiddels als koorleider bij De Nation Nationale Opera en voor de Wagner-Festspiele in Bayreuth.

De jonge sopraan Bibi Ortjens liep eerst stage in het koor van Opera Zuid en kreeg vervolgens als 'Erster Knabe' haar eerste kleine professionele rol in Die Zauberflöte. In 2021 werd ze in het verlengde van dit traject als 'associate artist' verbonden aan de Nationale Opera Studio (met alle daaraan gekoppelde professionele coachings) voor de rol van 'Gianetta' in de door Opera Zuid geïnitieerde coproductie van L'Elisir d'Amore. De jonge regisseur Kenza Koutchoukali kreeg bij Opera Zuid de kans om tijdens de eerste lockdown de wekelijkse miniatuur-opera's in de serie Bonsai Garden (Jan-Peter de Graaff) te regisseren. Dit leidde op overtuigende wijze tot het gedeelde besluit van Opera Zuid en De Nationale Opera om haar de regie van Goud! (Leonard Evers) toe te vertrouwen. En volgend seizoen staat Kenza met een eerste grote productie (Anansi) op de Bühne van De Nationale Opera.

14. De eerste editie moest helaas gezien de nieuwe lockdown in digitale versie het levenslicht zien: zie <https://www.youtube.com/watch?v=0hNuTAbB4FU>

15. Uit de publicatie 'Armoede in kaart 2019' van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat er in Maastricht een groot sociaaleconomisch zwakker segment aanwezig is: 8,2% van de inwoners leeft onder de armoedegrens (ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 5,7%).

Opera Zuid richt zich in eerste instantie op talenten met minder dan vijf jaar beroepservaring, maar hecht ook belang aan continuïteit en doorstroming. Daarom blijven we ook kansen geven aan mid-career talenten, die kunnen doorgroeien in nieuwe rollen. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan tenor Peter Gijsbertsen - die eerder al, dankzij rollen als Tamino en Gonzalve, de 'springplank' vond naar huizen als Scottish Opera en Nouvel Opéra de Fribourg - en die volgend seizoen bij Opera Zuid een volgende stap in zijn ontwikkeling zal zetten met de uitdagende rol van Roméo.

SAMENWERKING MET DE NATIONALE OPERA EN DE NEDERLANDSE REISOPERA ROND TALENTONTWIKKELING

Op het vlak van stimulering en begeleiding van gevorderde talenten en 'young professionals' werken we samen met de andere BIS-operahuizen van Nederland en met de Nationale Opera Studio. Opera Zuid, De Nationale Opera en de Nederlandse Reisopera beschouwen het als een belangrijk onderdeel van hun gezamenlijke missie om vocaal en artistiek toptalent in staat te stellen zich verder te ontwikkelen. De drie partners slaan daarom de handen ineen om, vanuit een gezamenlijke visie en gedeelde missie, hun middelen en ervaring in te zetten voor een samenwerkingsprogramma op lange termijn. Voor de periode 2021-2024 is er door de partijen daartoe een samenwerkingsconvenant en een gezamenlijk visiedocument (zie bijlage 2) opgesteld waarin het voornemen om samen zorg te dragen voor verdere ontwikkeling van jong opera talent verder wordt uitgewerkt. De partijen spreken in het visiedocument de expliciete intentie uit om over de grenzen van de periode 2021-2024 heen te kijken en de samenwerking ook in de verdere toekomst voort te zetten.

De uitwerking van onze samenwerking is tweeledig. Ten eerste wordt een jaarlijkse coproductie geprogrammeerd die gericht is op talentontwikkeling. Ten tweede zijn de afspraken rondom de gezamenlijke Opera Studio geconcretiseerd, waardoor de inzet van alle partijen voor dit gezamenlijke programma verduidelijkt is.

De jaarlijkse coproductie omvat een tournee met landelijke spreiding en wordt tevens geprogrammeerd op het Opera Forward Festival van De Nationale Opera. Op deze wijze bieden we ook jonge talenten uit de regionale ontwikkelingsprogramma's van NRO en OZ een landelijk en internationaal presentatieplatform. Deze samenwerking met De Nationale Opera en de Nederlandse Reisopera biedt een inspirerende en noodzakelijke stap in het verder verstevigen van een jongtalentklimaat in Nederland. Op de korte termijn fungeren we als springplank voor jong talent naar het professionele veld, op langere termijn waarborgen we hiermee de doorstroom en de kwaliteit van opera in Nederland.

Het is onze overtuiging dat de talentontwikkeling van de jonge makers baat heeft bij het aangaan van co-creaties met ervaren artiesten. Daarom wordt bij het samenstellen van de productieteams steeds gezocht naar een goede balans tussen jong talent en gevestigde artiesten. Ook hier staat dus het "meester-gezel" model centraal. Zie voor de uitwerking van dit gezamenlijke talentontwikkelingsplan ook Bijlage 2 en Bijlage 3.

RUIMTE VOOR MAKERS

Opera Zuid wil ook (zowel letterlijk als figuurlijk) ruimte creëren voor nieuwe makers: componisten, regisseurs, ontwerpers, dramaturgen en musici.

In het Muzieklab (werktitel) geven wij samen met talentmakelaar VIA ZUID vorm aan een interdisciplinair talent-lab voor muziektheater. Artistieke ontwikkelaars begeleiden jonge muziekmakers, regisseurs en vormgevers bij hun onderzoek naar interdisciplinair werk. Binnen het Muzieklab landen theatermakers en performers die muzikaliteit verder willen uitdiepen. Door het ontsluiten van elkaars netwerken, ontstaan er nieuwe coachings- en ontwikkelkansen, alsmede nieuwe speelplekken, waarvan de door Opera Zuid in corona-tijden ontwikkelde Studio Malpertuis er één is. Opera Zuid en VIA ZUID werkten eerder al samen aan de productie van de nieuwe kameropera De Grens van Jan-Peter de Graaff - een ander mooi voorbeeld van onze visie op talentontwikkeling: sinds De Grens stromen de nieuwe compositieopdrachten voor opera en vocale muziek binnen bij Jan-Peter: zo komt er volgend seizoen onder meer de wereldcreatie van de nieuwe dramatische monoloog Parallax, in opdracht van het Belgische ensemble Het Collectief, met o.a. November Music en Muziekgebouw aan 't IJ als coproducenten.

In seizoen 2020-2021 werd binnen dit Muzieklab het autobiografische MTOTO van de mezzosopraan Nienke Nasserian Nilesen ontwikkeld: MTOTO (Massai voor 'kind') is een verbeelding en verklanking van Nienkes gemengde afkomst: zoekt ze naar verbinding en versmelting van 'klassieke' Westerse en Afrikaanse opera. De jonge ontwerpster Lobke Houwkes zette haar eerste stappen bij Opera Zuid als stageaire-assistent van decor- en kostuumontwerpster Madeleine Boyd; ze ontwikkelt zich door als professioneel assistente van beeldend kunstenaar André Joosten en als ontwerpster van Opera Momus.

Vanaf 2021 loopt het tweejarig project Opera Momus, waarbij een jonge dramaturg, ontwerpster, regisseur en dirigent aan de slag gaan met Puccini's La Bohème. In een reeks 'zolderkamer-sessies' brengen de makers jonge artiesten uit alle artistieke disciplines samen (telkens rond de hoofdpersonages van Puccini's opera – Schaunard (muziek), Rodolfo (woord en drama), Marcello (beeldende kunsten) en Colline (filosofie en dramaturgie)) om in een geactualiseerde 'Café Bohème'-setting te reflecteren op de kruisbestuivingen van opera als toekomstgenre. Dit proces mondt in december 2022 of januari 2023 uit in een nieuwe voorstelling.

ONTWIKKELING VAN TALENT EN VAKKENIS ACHTER DE SCHERMEN

Ook het opleiden van jong talent binnen de omkaderende operaberoepen staat bij Opera Zuid hoog in het vaandel. We zijn een erkend leerbedrijf en bieden via begeleide stages en coaching ook op terreinen van theatertechniek, productieleiding, voorstellingsleiding en vormgeving ontwikkelingsruimte en groeimogelijkheden. We werken samen met opleidingsinstituten zoals het Techniecollege Parkstad Limburg, Hogeschool Zuyd, Fontys Hogeschool, de Theaterschool Amsterdam en de Opleiding Productie Podiumkunsten, net zoals we voor de artistiek uitvoerende beroepen samenwerken met de vakopleidingen van de Conservatoria van Maastricht en Tilburg. Als mooi voorbeeld van een geslaagd doorgroei-traject vermelden we de jonge dramaturg Joep Hupperetz. Joep liep stage als regieassistent en assistent-dramaturg (A Quiet Place en Fantasio). Hij schreef zijn masterscriptie over het maakproces van A Quiet Place en hij is inmiddels als dramaturg en productieassistent in vaste dienst bij Opera Zuid.

BIJLAGEN

1. Toelichting bij de aangepaste begroting 2021–2024
2. Visietekst gezamenlijke talentontwikkeling OZ-NRO-DNO
3. Intentieverklaring NRO-OZ-DNO voor “Orphée/L’Amour/Eurydice” (2022)

BIJLAGE 1

TOELICHTING BIJ DE AANGEPASTE BEGROTING 2021-2024

Uitgangspunt van de gewijzigde begroting zijn de bijgestelde plannen en programmering voor het kunstenplan 2021-2024 op basis van de lager toegekende OCW-subsidie. Ondanks de naar beneden bijgestelde budgetten blijft de eerder geformuleerde focus op kwaliteit, fair practice en ontwikkeling van educatie- & participatiebeleid in stand. Op uitvoeringsniveau hebben uiteraard wijzigingen plaatsgevonden.

Tabel 4: Begroting 2021-2024 (bedragen x 1.000)

Inkomstencategorie	Gerealiseerd		Begroot				Begroot
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Som 2021 - 24
Structurele subsidies							
- OCW subsidie	1.020	1.020	1.520	1.520	1.520	1.520	6.080
- OCW indexering	88	120	148	173	198	224	744
- OCW Totaal	1.108	1.140	1.668	1.693	1.718	1.744	6.824
- Provincie Noord-Brabant	350	350	357	357	357	357	1.426
- Provincie Limburg	313	319	400	400	400	400	1.600
- Gemeente Maastricht	91	92	92	92	92	92	368
Totaal structurele subsidies	1.862	1.901	2.517	2.542	2.567	2.593	10.218
- Incidentele subsidies	30	242	127	6	-	-	13.612
Totaal subsidies	1.892	2.143	2.643	2.548	2.567	2.593	23.830
Publieksinkomsten	457	-	208	472	421	458	1.558
Overige inkomsten, waarvan	61	93	132	157	208	219	716
- vrijval bestemmingsreserve	-	8	47	47	47	39	178
- sponsoring	14	16	19	24	24	24	89
- fondsenwerving	3	-	26	67	118	137	348
- andere inkomsten	45	69	41	20	20	20	101
Coproductievergoeding	6	31	235	128	75	100	538
	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Inkomsten	2.416	2.267	3.218	3.305	3.271	3.370	13.163
Eigen Inkomsten %	28%	7%	23%	30%	27%	30%	28%
Activiteitenlasten							
Personele lasten	1.364	884	1.597	1.865	1.854	1.665	6.982
Materiële lasten	332	295	497	496	521	500	2.014
waaronder:							-
- Voorbereiding	133	26	101	197	178	187	663
- Uitvoering	122	214	286	204	251	216	956
- Publiciteit	77	56	85	70	68	73	295
- Vrije ruimte	-	-	25	25	25	25	100
							-
Totaal activiteitenlast	1.695	1.179	2.094	2.361	2.375	2.166	8.996
Beheerslasten							
Personele lasten	465	554	648	663	680	693	2.684
Materiële lasten,	250	314	396	366	359	358	1.479
waaronder:							-
- Huisvesting	152	198	270	238	229	225	961
- Kantoorkosten	78	95	91	93	95	97	375
- Educatie/participatie	-	-	10	10	10	10	40
- Algemene publiciteit	20	21	25	26	26	27	103
							-
Totaal beheerslasten	715	869	1.044	1.029	1.040	1.051	4.164
Exploitatiesaldo voor rente	6	220	80	(86)	(144)	153	3
Incidentele bate verkoop pand	-	-	208	-	-	-	208

TOELICHTING INKOMSTEN

Voor de komende kunstenplanperiode gingen wij reeds uit van een gestage verbetering van onze inkomsten. Het percentage eigen inkomsten (verhouding eigen inkomsten: structurele subsidies) was voor de kunstenplan periode 2021-2024 aanvankelijk geprognosticeerd op 22%. Door de lagere toekenning van OCW-subsidie en de compensatie door de realisatie van Coproductievergoedingen uit samenwerkingsverbanden groeien de eigen inkomsten naar 30% ultimo kunstenplan.

Subsidies: Voor de komende kunstenplanperiode 2021-2024 is de subsidie opgebouwd uit de volgende componenten (prijspeil 2018):

- Ministerie OCW € 1.579.000;
- Provincie Limburg € 400.000;
- Provincie Noord Brabant € 357.000;
- Gemeente Maastricht € 92.400.

Andere Inkomsten: De impact van de Corona crisis op de publieksinkomsten is vooralsnog onduidelijk. Na annulering van de voorjaarsproductie gaan we uit van realistische uitkoopsommen voor de najaarsproductie, conform aanbeveling door de commissie Scholten. De publieksinkomsten voor de jaren 2022 t/m 2024 zijn gecalculeerd op basis van continuering van de oude afspraken bij de theaters waar we als reizend gezelschap te gast zijn. Inkomsten uit een derde productie zijn komen te vervallen. De overige inkomsten stijgen door de aanstelling van de commercieel manager met specifieke taakstellingen voor fondsenwerving en sponsorinkomsten. Daarnaast vergaren we inkomsten uit verhuur en verkoop van producties en productie-onderdelen. De coproductievergoedingen 2021 t/m 2024 zijn beduidend hoger dan in het aanvankelijke plan door het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden met coproducenten om efficiënter te kunnen produceren zonder te veel concessies te hoeven doen aan onze eerdergenoemde focus op kwaliteit en fair practice. Met name op het gebied van educatie & participatie kunnen we door coproducties met o.a. DNO van GOUD! (kinderen 4+) en Lied voor de maan (kinderen 6+) onze reizende opdracht verbinden met educatie en participatie.

TOELICHTING UITGAVEN

Zoals in het eerdere plan beschreven wordt de budgetverbetering per 2021 met name aangewend om de formatie noodzakelijk te versterken en aan te laten sluiten bij de beleidsprioriteiten als fair practice. Daarnaast willen we verder investeren in de look & feel van de producties. Voor de uitgaven geldt dat rekening wordt gehouden met een gemiddelde prijspeilstijging van 2% per jaar.

De gewijzigde programmering voor de periode 2021-2024 in combinatie met het gedeeltelijk wegvallen van productie-live-voorstellingen in 2021 maakt dat de begrotingscijfers 2021-2024 moeilijk vergelijkbaar zijn met het eerder ingediende cijfers. Mede omdat de vergelijkende cijfers 2020 fors afwijken door de Covid-19 omstandigheden. We vergelijken de cijfers 2021-2024 dan ook met referentiejaar 2019.

Door organisatorische herinrichting van de educatie- en participatieactiviteiten van beheerlasten naar activiteitenlast worden de coproductielasten voor GOUD! en Lied voor de Maan meegenomen onder de activiteitenlasten en niet langer onder de beheerlasten.

ACTIVITEITENLASTEN

De activiteitenlasten nemen in 2021 ten opzichte van 2019 toe met ruim 20%. Dit komt door hogere personele kosten vanwege de inzet van betere vergoedingen voor cast en crew. Dit is in het eerdere plan reeds uiteengezet. Verder nemen de personele kosten in volume toe door de coproductie-activiteiten voor GOUD! en Lied voor de Maan (zie ook onder inkomsten). Dit laatste geldt ook voor de materiële kosten.

De personele kosten vallen uiteen in kosten voor eigen ondersteunend personeel, artistiek team & cast en ingehuurd personeel. Het eigen personeel beslaat in 2021 8 fte. De artistieke teams (regisseurs, decorontwerper, kostuumontwerper, lichtontwerper) worden voor hun inspanningen betaald met een vaste fee. Alle studie-, voorbereidings- en uitvoeringstijd is hierbij inbegrepen en individueel verschillend. De solisten en dirigenten ontvangen een fee per voorstelling, ook hier geldt een individueel bepaalde voorbereidings- en repetitietijd.

De materiële kosten nemen verder toe omdat we meer middelen willen besteden aan onze kwaliteitsdoelstellingen van een hoogwaardiger bühnebeeld. Ook willen we gebruik maken van duurzamere materialen. Dit zal een nieuwe kwaliteitsimpuls geven aan onze producties met als doel nog mooiere producties, meer waardering, hogere bezoekersaantallen en betere vergoedingen door de theaters. Ook worden inspanningen op gebied van publiciteit verhoogd. De jaarlijkse reservering voor 'vrije ruimte' hebben we teruggebracht van € 100.000 naar € 25.000. Dit deel van het productiebudget is nog niet toegewezen aan een project, maar wordt ingezet voor actuele vragen voor samenwerking uit de markt zoals festivals, ondersteunen van jonge makers, sociale projecten op gebied van zorg en welzijn en éénmalige publicitaire kansen. De vrije ruimte biedt de budgettaire én mentale ruimte om open te staan voor aanbiedingen uit de markt en regio. We betreuren de noodzakelijk budgettaire beperking hiervan.

BEHEERSLASTEN

De personele kosten stijgen in 2021 ten opzichte van 2019 met ruim € 180.000. Een gedeelte hiervan wordt besteed aan verbetering van de arbeidsvoorwaarden van de bestaande staf. Het betreft hier een achterstallige reparatie van groei van medewerkers. De overige toename vloeit voort uit de werving van nieuwe medewerkers. Deze toename is in 2020 reeds ingezet door werving voor commercie en productie-ondersteuning. We houden rekening met de doorgroei van de nieuwe medewerkers en een loonindexbijstelling van 2% per jaar. Het aantal fte's voor medewerkers in eigen dienst in 2021 komt uit op 15,0, waarvan beheerlasten 7 fte.

De materiële lasten laten een stijging zien door met name hogere huisvestingskosten in verband met Covid-19 gerelateerde aanpassingen en huur van ventilatieapparatuur. Binnen de huisvestingskosten houden we rekening met jaarlijks doorstijgende energiekosten van 4%. Als huurder heeft Opera Zuid maar beperkte mogelijkheden om duurzaamheidstoepassingen te realiseren. Verder wordt het budget voor algemene publiciteit verhoogd om de branding van Opera Zuid meer vorm te geven en de zichtbaarheid te vergroten. De werkbudgetten voor educatie/participatie zijn ten opzichte van het eerder plan uit budgetnoodzaak verlaagd.

INCIDENTELE BATE 2021

De in 2020 aangekondigde verkoop van ons onroerend goed is in 2021 gerealiseerd.

RISICOPARAAF

Opera Zuid heeft hard gewerkt om de financiële basis te verbeteren. Door de gerealiseerde verkoop van onroerend goed in 2021 verbetert de balanspositie aanzienlijk. Naast de realisatie van boekwinst valt de externe financiering weg, hetgeen de balansstructuur sterk verbetert. Daarnaast leidt de verkoopopbrengst tot een structureel betere liquiditeitspositie waardoor ondersteuning door externe partijen niet langer nodig is. Nominaal blijven onze reserves bescheiden maar geven ze wel alle vertrouwen voor een verder gezonde toekomst voor Opera Zuid.

De strategie bij tegenvallende inkomsten die we in het eerdere plan presenteerden hebben we onder de Covid-19 omstandigheden ten volle kunnen benutten. Met name de flexibiliteit van programmeren en produceren heeft ons staat gesteld ondanks alle beperkingen toch nieuwe (on-line)-producties te presenteren, zie hiervoor ook het jaarverslag 2020. Het steunpakket heeft hier ook financieel aan bij gedragen.

Doordat de basisfinanciering door de rijksoverheid € 300.000 lager uitviel dan gewenst is de programmering aangepast aan de beschikbare middelen. Hier hebben we concessies moeten doen. Ook is de gewenste basisbezetting voor de eigen organisatie niet ten volle gerealiseerd. We zijn ons bewust dat dit risico's inhoudt voor de belasting onze eigen organisatie. Vanuit fair practice en goed werkgeverschap zullen we hier scherp op letten.

Op het vlak van artistieke planning blijven we sterk afhankelijk van de invulling van de samenwerking met philharmonie zuidnederland. Beschikbaarheid en planning technische zaken zorgen ervoor dat we niet steeds kunnen plannen op de voor Opera Zuid - met het oog op kaartverkoop en bezoekersaantallen - ideale speeldata. De kosten voor inhuur van extra musici en de hoogte van de begeleidingskosten door de dubbele standplaats van het orkest liggen buiten onze invloedssfeer.

We verwachten met de bestaande mix van maatregelen in geval van onvoorziene omstandigheden en tegenvallende inkomsten onze organisatie in balans te houden en daarmee de bedrijfsrisico's beheersbaar te houden. We verwachten daarmee onze opdracht in 2021-2024 goed te kunnen vervullen.

BIJLAGE 2

GEZAMENLIJK TALENTONTWIKKELINGSPLAN: VISIE EN UITGANGSPUNTEN

De Nationale Opera, De Nederlandse Reisopera en Opera Zuid beschouwen het als een belangrijk onderdeel van hun missie om artistiek talent in staat te stellen zich verder te ontwikkelen. De toekomst van de kunstvorm hangt immers mede af van hoe we onze talenten een podium bieden en in staat stellen te groeien. De drie partners slaan daarom de handen ineen om, vanuit een gezamenlijke visie en gedeelde missie, hun middelen en ervaring in te zetten voor een samenwerkingsprogramma op lange termijn, binnen het kader van de Nederlandse opera- en muziektheatersector.

Onze operahuizen hebben elk een eigen visie, ervaring, drive en netwerk op het gebied van talentontwikkeling en samenwerkingen met kunstvakopleidingen. Deze uitgangspunten stellen ons in staat talenten te herkennen en te helpen doorgroeien naar onze podia. Het creëren van nieuwe producties in de programmering van de drie huizen waarin deze talenten tot bloei kunnen komen en zich aan het Nederlandse en internationale publiek kunnen presenteren, is dan ook een hoofddoel van de samenwerking.

De samenwerking tussen onze huizen is complementair aan en versterkend voor ieders talentontwikkelingsprogramma's en heeft daardoor een duidelijke toegevoegde waarde.

UITWERKING

De uitwerking van onze samenwerking is tweeledig. Ten eerste wordt een jaarlijkse coproductie geprogrammeerd die gericht is op talentontwikkeling. Ten tweede zijn de afspraken rondom de Opera Studio geconcretiseerd, waardoor de inzet van alle partijen voor dit gezamenlijke programma verduidelijkt is.

De frequente uitwisselingen en gesprekken bij het vormgeven van onze samenwerking, hebben bovendien het inzicht in, en het bewustzijn van elkaars programma's en relaties vergroot. Hierdoor kan in de toekomst sneller de samenwerking worden opgezocht bij nieuwe initiatieven.

De gedetailleerde uitwerking van de samenwerking is vastgelegd in een convenant, waaraan alle instellingen zich meerjarig hebben verbonden. Wij spreken hierin de expliciete intentie uit om over de grenzen van de periode '21-'24 heen te kijken. De totstandkoming van deze samenwerking is door de drie partners samen geïnitieerd, waarbij DNO een faciliterende rol op zich nam. Ook de komende jaren neemt DNO deze rol op zich, waarbij de partijen een systeem van alternerende verantwoordelijkheid hebben ontwikkeld. Achtereenvolgens bekleeden OZ (2021), NRO (2022) en DNO (2023) de rol van uitvoerend producent. In 2024 delen de partijen deze verantwoordelijkheid. De gedetailleerde uitwerking van de samenwerking is vastgelegd in een convenant, waaraan alle instellingen zich meerjarig hebben verbonden. Wij spreken hierin de expliciete intentie uit om over de grenzen van de periode '21-'24 heen te kijken. De totstandkoming van deze samenwerking is door de drie partners samen geïnitieerd, waarbij DNO een faciliterende rol op zich nam. Ook de komende jaren neemt DNO deze rol op zich, waarbij de partijen een systeem van alternerende verantwoordelijkheid hebben ontwikkeld. Achtereenvolgens bekleeden OZ (2021), NRO (2022) en DNO (2023) de rol van uitvoerend producent. In 2024 delen de partijen deze verantwoordelijkheid.

I: GEZAMENLIJKE COPRODUCTIE

Het belangrijkste instrument van deze samenwerking wordt een jaarlijkse coproductie van de drie gezelschappen. Deze coproductie omvat een tournee met landelijke spreiding, en wordt geprogrammeerd op het Opera Forward Festival van De Nationale Opera.

Aan deze jaarlijkse coproductie leveren alle partijen naar draagkracht en ervaring een bijdrage. DNO neemt, over de vier jaren van de kunstenplanperiode, het grootste deel van de financiering voor diens rekening. OZ en NRO spelen een belangrijke rol op het vlak van landelijke spreiding en verder dragen alle partijen naar mogelijkheid bij in hun vaste organisatie, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van repetitieruimtes, ateliers en specialismes.

Er wordt gezocht naar producties met mogelijkheden om de zangers en pianisten van de Opera Studio in te zetten, aangevuld door associate artists van de Studio en jonge vocalisten die afkomstig zijn van Nederlandse opleidingen. Hierdoor zorgen we samen voor doorstroming en het doorgroeien van in Nederland opgeleid talent naar de (inter-) nationale bühne. Wanneer niet voor een verbinding met de Opera Studio gekozen wordt in een project, wordt bij voorkeur in Nederland opgeleid talent aangezocht.

Het is onze overtuiging dat de talentontwikkeling van jonge makers baat heeft bij het aangaan van co-creaties met ervaren artiesten. Daarom wordt bij het samenstellen van de productieteams steeds gezocht naar een goede balans tussen jong talent en gevestigde (inter-)nationale artiesten.

In de komende Kunstenplanperiode worden de volgende samenwerkingen gecoproduceerd:

2021 – L'elisir d'amore. Regie: Marcos Darbyshire, Muzikale leiding: Enrico Delamboye. Regisseur Marcos Darbyshire en componist Pedro Beriso passen Donizetti's klassieker L'elisir d'amore aan de huidige coronaomstandigheden aan. De nieuwe bewerking van het stuk wordt aangegrepen om de karakters meer diepgang te geven. In Darbyshires visie gaat l'elisir d'amore over het verkennen van de eigen identiteit en het verliezen van jeugdige onschuld, waarbij de personages gedurende de opera een psychologische groei richting volwassenheid doormaken.

De samenwerking met de jonge zangers van de Opera Studio krijgt hierdoor extra betekenis. Het werken met jonge zangers aan het begin van hun carrière in deze 'coming of age opera' maakt dat de karakters die Darbyshire neerzet extra goed tot hun recht komen: de artistieke visie van de regie loopt zo parallel met onze artistieke visie op talentontwikkeling en groei. Aan de productie werken een repetitor, zangers en alumni vanuit de Opera Studio mee, samen met een afstuderende masterstudent van het conservatorium van Maastricht, die in het kader van deze productie de kans krijgt als associate artist begeleid en gecoacht te worden door de staf van de Opera Studio.

2022 – Orphée | L'amour | Eurydice (VRopera). Regie: Robin Coops, Muziek: Zbigniew Wolny

Orphée|L'amour|Eurydice bestaat uit een theatrale- en VR- ervaring die afzonderlijk van elkaar kunnen worden beleefd, maar die als één werk worden gepresenteerd. Het zal een muzikale totaalervaring zijn waar ingezoomd wordt op de perspectieven van Orphée, Eurydice en l'Amour in het doorstaan van een rouwproces rondom de liefde. In de ontwikkeling en productie van de voorstelling hebben NRO, DNO en OZ de samenwerking gezocht met twee jonge coproducenten: M31 Foundation en WeMakeVR. We bouwen gezamenlijk verder op hun ervaring en onderzoek naar interdisciplinaire projecten, waardoor een bijzondere kruisbestuiving ontstaat.

Waar in l'Elisir d'Amore de focus vooral ligt op jonge zangtalenten, staat deze productie onder leiding van een veelbelovend artistiek team van jonge makers, dat het vermogen heeft om door middel van experiment de grenzen van de kunstvorm te verkennen. Robin Coops is, samen met zijn team, VR-regisseur Avinash Changa en componist Zbigniew Wolny, een voorbeeld van een jonge maker die door deze samenwerking een podium krijgt. Ook de beloftevolle danseres en choreografe Dunja Jovic, die bij OZ haar eerste stappen kon zetten als opera-choreograaf, maakt deel uit van het multidisciplinaire jonge team. Bovendien worden Coops en Changa als artistiek leiders van Nederlandse producenten M31 en WMVR door de samenwerking met NRO, DNO en OZ gesteund in het maken van een extra professionaliseringsslag. In de cast wordt, naast een Opera Studio alumna, gebruik gemaakt van in Nederland opgeleide artiesten aan het begin van hun carrière.

2023 en 2024 (in ontwikkeling)

Vanuit onze visie op het ontwikkelen en laten doorgroeien van talent, vinden de partners het belangrijk om bij het ontwikkelen van een toekomstplan open te staan voor nieuwe talenten. We willen daarom expliciet geen project of titel vastleggen, op basis waarvan we talenten zouden gaan scouten of casten, maar juist omgekeerd werken: in functie van de talenten die we de komende periode gezamenlijk detecteren, willen we een waardevol artistiek project ontwikkelen. We kiezen er daarom heel bewust voor, om voor 2023 en 2024 (nog) niet te werken vanuit een titel- of repertoire-keuze, maar vanuit een artistieke gedachte en ambitie.

Op het moment van schrijven zijn gesprekken gaande met dirigent en componist Leonard Evers, voor de ontwikkeling van een voorstelling in 2023. We bouwen hiermee voort op het vertrouwen dat ontstaan is tijdens samenwerkingen in de voorbije jaren. In de cast wordt gebruik gemaakt van de (toekomstige) zangers van de Opera Studio. Daarnaast zien de partners een kans in het uitschrijven van een opdrachtcompositie in 2024, om zo ook in Nederland opgeleid compositietalent centraal te stellen. Hierbij gaan we uit van openheid voor de talenten die we de komende periode gaan detecteren.

II: DE NATIONALE OPERA STUDIO

De Nationale Opera Studio, opgericht in 2018, wordt door DNO gehuisvest en gedragen door alle drie de partners. De komende jaren wordt geïnvesteerd in het ontstaan van een vruchtbare wisselwerking tussen Studio en de drie partners, die ten goede komt aan iedereen. Er zijn lange-termijnafspraken gemaakt tussen DNO, NRO en OZ, die zijn vastgelegd in een convenant.

Nieuwe leden van de Opera Studio worden voornamelijk geselecteerd uit jaarlijkse open auditierondes, waarbij alle drie de huizen betrokken zijn, en jonge talentvolle zangers kunnen voorstellen. Daarnaast dienen ook zangcompetities als bron voor talentscouting. Het belangrijkste selectie criterium betreft de verwachte artistieke ontwikkeling die een artiest kan doormaken tijdens het tweejarige programma.

De leden van de Studio zingen als onderdeel van hun persoonlijke ontwikkelingstraject rollen op het hoofdtoneel van DNO, krijgen de gelegenheid om als cover van internationale gastsolisten repetitieprocessen mee te maken, en krijgen dagelijks intensieve persoonlijke professionele begeleiding door de muzikale staf van DNO. Daarnaast ontvangen zij vocale en carrièregerichte coaching door internationale professionals, en nemen zij deel aan kleinschalige evenementen, recitals en samenwerkingen.

Zangers van de Studio kunnen daarnaast worden afgevaardigd voor het instuderen van een rol in een van de producties van NRO of OZ. Het deelnemen aan een tour, waarbij in veel verschillende theaters wordt gezongen, wordt als een waardevolle toevoeging op de ervaring gezien. Wanneer een Studiozanger afgevaardigd wordt, krijgt deze begeleiding en coaching om te ondersteunen in het ontwikkelen van de gezongen rol.

Beslissingen over de casting van studioleden worden genomen door de artistieke directies afzonderlijk, in nauw overleg met en met instemming van de Artistiek Directeur van de Opera Studio. De definitieve selectie van zangers en repetitors voor deelname aan specifieke producties van DNO, NRO en OZ wordt gemaakt op basis van de toegevoegde waarde aan de persoonlijke artistieke ontwikkeling van de Studioleden.

Naast de hierboven beschreven manieren van samenwerking, wordt doorlopend gezocht naar nieuwe samenwerkingen in het kader van de Studio tussen de drie huizen, en met andere partijen.

Tenslotte worden ook de alumni van de Opera Studio gecast door de drie gezelschappen. De eerste lichting alumni (of alumni-associate artists, met * gemarkeerd) van de Opera Studio komt de komende seizoenen veelvuldig terug op de Nederlandse podia. DNO, NRO en OZ zijn trots op de ontwikkeling die de deelnemers aan de studio hebben doorgemaakt, en op het feit dat deze artiesten de komende jaren blijvend bijdragen aan het muziektheater zowel in Nederland als wereldwijd.

Tabel: Voorlopig overzicht van Studio-alumni in producties van DNO, NRO en OZ, zoals bekend op het moment van schrijven.

Naam	Studiolid in	Gezelschap	Productie	Rol	Seizoen
Aleksanyan, Julietta	2018 - 2020	DNO, NRO, OZ	l'Elisir d'Amore	Adina	2020-2021
Aleksanyan, Julietta	2018 - 2020	De Nederlandse Reisopera	Fidelio	Marzelline	2022-2023
Bergman, Frederik	2019 - 2021	De Nationale Opera	Don Giovanni	Masetto	2021-2022
Bergman, Frederik	2019 - 2021	De Nederlandse Reisopera	Fidelio	Don Fernando	2022-2023
Boertien, Daan	2019 - 2020	De Nationale Opera	Springtime in Amsterdam	Repetitor	2020-2021
Boertien, Daan	2019-2020	Opera Zuid i.s.m Opera Front	An die Ferne Geliebte	Pianist	2020-2021
Boertien, Daan	2019 - 2020	Opera Zuid	Frankenstein!!	Repetitor	2021-2022
Giurgola, Gloria	2018 - 2019	De Nederlandse Reisopera	La Bohème	Musetta	2021-2022
Leech, Polly	2018 - 2020	De Nationale Opera	Faust (working title)	mezzosopraan	2020-2021
Leech, Polly	2018 - 2020	De Nationale Opera	Le Nozze di Figaro	Cherubino	2020-2021
Leech, Polly	2018 - 2020	De Nationale Opera	Ritratto	Romaine Brooks	2020-2021
Leech, Polly	2018 - 2020	De Nederlandse Reisopera	Die Zauberflöte	2e Dame	2022-2023
Lierop, Lucas van	2018 - 2020	De Nationale Opera	Le Nozze di Figaro	Basilio	2020-2021
Lierop, Lucas van	2018 - 2020	De Nationale Opera	Ritratto	Man Ray	2020-2021
Lierop, Lucas van	2018 - 2020	De Nationale Opera	Anansi	Hornet	2021-2022
Lierop, Lucas van	2018 - 2020	DNO, NRO, OZ	Orphée L'amour Eurydice	Tenor	2021-2022
Lierop, Lucas van	2018 - 2020	De Nederlandse Reisopera	Powder her Face	The Electrician	2023-2024
Mkhize, Martin	2018 - 2020	De Nationale Opera	Faust (working title)	Bariton	2020-2021
Mkhize, Martin	2018 - 2020	De Nationale Opera	Ritratto	Garbi	2020-2021
Mkhize, Martin	2018 - 2020	DNO, NRO, OZ	l'Elisir d'Amore	Belcore	2020-2021
Mkhize, Martin	2018 - 2020	De Nationale Opera	Anansi	Snake	2021-2022
Mkhize, Martin	2018 - 2020	Opera Zuid	Roméo & Juliette	Grégorio	2021-2022
Shahbazi, Cameron*	2019 - 2020	Opera Zuid	A Midsummer Night's Dream	Oberon	2021-2022
Shahbazi, Cameron*	2019 - 2020	De Nationale Opera	Giulio Cesare	Tolomeo	2022-2023

BIJLAGE 3

INTENTIEOVEREENKOMST O I A I E

De Nederlandse Reisopera, Opera Zuid en De Nationale Opera beschouwen het als een belangrijk doel, en het maakt onderdeel uit van hun visie en missie, om artistiek toptalent in staat te stellen zich volledig te ontplooiën binnen de gezelschappen. Alle drie BIS instellingen hebben een lange traditie met betrekking tot implementeren van talentontwikkeling in hun kernactiviteiten. Ze bieden kans aan artistiek uitvoerenden (zangers, dansers, acteurs, dirigenten etc.) en jonge makers (regisseurs, ontwerpers, dramaturgen etc.). Deze createurs worden in staat gesteld zich te ontwikkelen binnen bestaande producties of in de vorm van nieuwe conceptuele projectontwikkelingen.

Naast de bestaande ontwikkelingsmogelijkheden hebben de BIS partners behoefte en wensen om gezamenlijke verantwoordelijkheden in deze te herijken en te herdefiniëren. Talentontwikkeling wordt vanuit een nieuwe perspectief benaderd: met top-to-bottom opdrachten naar nauwe en gelijkwaardige samenwerking met (nog) groeiende jonge gezelschappen.

Vol enthousiasme gaan bovengenoemde BIS instellingen door middel van het project OIAIE samenwerking aan met de partners M31 Foundation en WeMakeVR. Deze markeert de start van een nieuwe spoor in het kader van talentontwikkeling. De BIS partners benaderen M31 Foundation en WeMakeVR daarbij als gelijkwaardige coproductanten. Beide instellingen hebben op eigen initiatief een ijzersterk en eigenzinnig projectprofiel ontwikkeld op basis van een hedendaagse vertaling van een maatschappelijk relevant verhaal. Een innovatief concept met een unieke publieksbelevens.

Voor een geslaagde realisatie van het complexe productieproces en een succesvolle eerste voorstellingenreeks van de virtual reality opera binnen Nederland hebben de partners elkaars vakkennis en expertise hard nodig. Er is sprake van een artistieke en productionele symbiose. De gevestigde opera-instellingen maken hun infrastructuur toegankelijk (ateliers, repetitieruimtes etc.) en productionele kennis wordt overgedragen aan M31 Foundation en WeMakeVR, die hierdoor hun snelgroeiende productiehuisen verder kunnen verstevigen. De nieuwe generatie Nederlandse producenten neemt de traditionele instellingen mee naar de toekomst van genre-overstijgend interdisciplinair muziektheater, met vernieuwende artistieke perspectieven en technische kennis; een gevolg van een waardevolle jarenlange 'vooronderzoeksfase en kennisvergaring' door M31 Foundation en WeMakeVR.

M31 Foundation en WeMakeVR kunnen een grootschalig project als dit op korte termijn en in de geplande omvang niet zonder de (financiële) hulp van de BIS partners realiseren.

De BIS partners willen, wederom, bewust kiezen voor een gelijkwaardige co-creatie met de twee jongere gezelschappen die beschikken over speciale interdisciplinaire kennis en toegang naar een nieuw publiek. Een unieke synergie en een nieuwe benadering van talentontwikkeling, waarin alle partners complementaire middelen en ervaring inzetten. Uiteraard vereist dit ook eigen financiële bijdragen vanuit M31 Foundation en WeMakeVR op gelijkwaardig niveau.

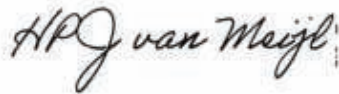
Door significante financiële bijdragen vanuit de jongere coproductanten blijven deze de status van zelfstandige ontwikkelaar van het concept behouden en blijven mede-eigenaars van alle fysieke productieonderdelen. Met het oog op een mogelijk latere internationale tour is deze verhouding tussen de partners van groot belang. De vijf partners vormen voor de realisatie van OIAIE tijdelijk een sterk en gelijkwaardig collectief.

M31 Foundation en WeMakeVR krijgen door de samenwerking met drie BIS partners kans een professionaliserings-slag te maken binnen het interdisciplinaire muziektheater genre en op een internationaal niveau. Daarmee nemen de Nederlandse Reisopera, Opera Zuid en De Nationale Opera gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het door-ontwikkelen van het nationale talentklimaat binnen de opera- en muziektheatersector. De drie BIS instellingen realiseren zich dat de toekomst van de kunstvorm mede afhangt van in welke mate ze in staat zijn het artistieke profiel van jonge makers-gezelschappen te incorporeren in hun eigen DNA, een gewenste profielmutatie.

Deze intentieovereenkomst is opgemaakt in Enschede op 13 april 2021.

Sophie de Lint
Directeur De Nationale Opera

Bart van Meijl
Directeur a.i.

Waut Koeken
Intendant

NATIONALE
OPERA &
BALLET

NDRLNDSE
REIS OPERA

COLOFON

Uitgever – Stichting Opera Zuid

Samenstelling en redactie – Waut Koeken, Jurjen Toepoel

Vormgeving – Studio Buttons

Coverfoto - Campagnebeeld GOUD! (Co-productie van de Nationale Opera & Ballet en Opera Zuid)

Mei 2021

Stichting Opera Zuid
Malpertuisplein 60
6217 CD MAASTRICHT

Postbus 104
6200 AC Maastricht

www.operazuid.nl
office@operazuid.nl

